ОБУНА 2000

"Уч кун терган пахтамнинг пулига обуна бўлсам, й[illegible]а, бўйи "Ҳуррият"ни уйимда ўқийман..." [illegible]?!

(Самарқанд саноат-иқтисод коллежи толиблари гурунгидан)

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 6 - 12 октябрь | 40 (142)-сон

—ҲОЗИР, ШОШМАНГ!..

ган шу соҳа вакилининг ўзи аъзо бўлган сиёсий партияга маълум маънода ён босиши турган гап. Шу нуқтаи назардан қаралганда Марказий сайлов комиссияси томонидан белгиланган янги қоида ҳеч қандай баҳс, мунозарага ўрин қолдирмайди. Шунга қарамай, матбуот анжуманида шундай савол ўртага ташланди: номзодлар орасида ҳокимлар ҳам салмоқли ўрин эгаллайди, сайловолди ташвиқотларда улар ҳам журналистлар каби ўз лавозимидан вақтинча четлатиладими?

Бир қарашда бу савол замирида андек қитмирлик ёки писанда оҳанглари ҳам йўқ эмас. Шу баробарида тан олмоқ жоизки, ундаги мантиқ учқунларини-да инкор этиш қийин. Агар 1994 йилги сайловда фақат иккита партия (Халқ Демократик партияси ва "Ватан тараққиёти") ва маҳаллий ҳокимият номзодлари ўртасида кураш бўлиб, унда улоқ асосан ХДПда кетгани сайловлар арафасида деярли барча номзодларнинг ҳотамтойлиги "тутиб" қоларди. Ишончли вакиллари ёки хайрихоҳлар ёрдамида номзодлар томонидан маҳаллаларга анчайин камёб маҳсулотлар текинга тарқатилар, учрашувлар бир пиёла чойсиз ўтмасди, бу билан сайловчиларнинг "оғзи ёпиларди" гўё... Номзодлар томонидан тинч митинг ўтказиш, концертлар ва шунга ўхшаш тадбирлар уюштирилиши бор гап ва бу ҳам Қонуннинг 25-моддасида кўрсатиб ўтилган: **"Депутатликка номзодларга... сайловчилар учун қулай бўлган бошқа шаклда учрашувлар ўтказишда тенг ҳуқуқ берилади".** Лекин **"... ташвиқотнинг сайловчиларга бепул ёки имтиёзли шартларда товарлар бериш, хизматлар кўрсатиш... пул маблағлари тўлаш билан қўшиб олиб борилиши тақиқланади".**

Гап сайловолди ташвиқот-

Ўтказилажак сайловда қайси партиянинг имконияти нечоғли экани, уларнинг халқ орасидаги мавқе хусусида ҳозирча аниқ гап айтиш мушкул. Негаки, бу борада ҳали социологик тадқиқот натижалари, партияларнинг рейтинги хусусида аниқ маълумот йўқ. Барча учун бирдек аҳамиятли бўлган бундай юмушни бажарувчи ташкилотлар негадир ҳанузгача жим. Матбуот анжуманида айни шу масала ҳам муҳокама қилиндики, бундан тегишли ташкилотлар ҳаракатга тушмоғи лозим. Зеро, бу - бир томондан халқнинг сиёсий онги нечоғли шаклланаётганини билдирса, иккинчи томондан, сиёсий партиялар фаолияти учун ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Сайловолди ташвиқотларда оммавий ахборот воситалари муҳим ўрин тутишини юқорида алоҳида қайд этдик. Бугунги кунда мустақил нашрлар, хусусий-тижорат телевидениелар ҳар бир вило-

ДЕПУТАТЛИККА ДАЪВОГАР ЖУРНАЛИСТ

САЙЛОВ НИҲОЯСИГАЧА ВАЗИФАСИДАН ВАҚТИНЧА ЧЕТЛАТИЛАДИ

САЙЛОВ

Марказий сайлов комиссияси матбуот Марказида ўтказилган навбатдаги анжуман аввалида (30 сентябр) ҳар бир иштирокчиларга бир варақ қоғоз тарқатилди. Унда "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги қонуннинг 25-моддаси ("Сайловолди ташвиқот") ёзилган эди. Бу бежиз эмас, албатта. Сабабки, сиёсий партияларнинг сайловолди ҳаракатлари аллақачонлар бошланган, қолаверса, депутатликка номзодлар Марказий сайлов комиссияси томонидан рўйхатга олингандан сўнг ташвиқотга зўр берадики, бу жараёнда оммавий ахборот воситалари алоҳида ўрин эгаллайди. Чунки, ОАВ - тарғибот-ташвиқот ишларида энг қулай ва самарали бўлган бирдан-бир воситаки, номзодлар имкон қадар ундан унумли фойдаланиш пайида бўлади. Бироқ сайловолди ташвиқотларда адолат бирламчилиги учун курашилар экан, ОАВ муайян сиёсий гуруҳ манфаатигагина хизмат қилмаслиги керак ва бу ҳол қайд этилган қонуннинг айни ўша моддасида алоҳида зикр этилади: **"Депутатликка номзодларга, сиёсий партияларга Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси томонидан белгиланган тартибда оммавий ахборот воситаларидан фойдаланишда тенг ҳуқуқ берилади".** Демак, матбуотдан талаб этиладиган нарса — ўша тенгҳуқуқлиликни таъминлаш!

Умуман, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги қонуннинг 25-моддасида депутатликка номзодларнинг сайловолди ташвиқот юритиши жараёнидаги ҳуқуқлари, буни амалга оширишда участка сайлов комиссиялари, туман ва шаҳар ҳокимликларининг гарданига юклатилган вазифалар, шунингдек, давлат органлари, жамоат бирлашмалари, корхона, муассаса ва ташкилотларнинг раҳбарлари томонидан номзодларга тегишли ёрдам кўрсатиши шартлиги, шу билан бир қаторда сиёсий партия ҳамда номзодларнинг фаолият дастурлари қонун доирасида бўлиши аниқ-равшан белгилаб қўйилган. Бор гап - уларга оғишмай риоя этишда қолганки, айни шу масала Марказий сайлов комиссия Матбуот марказида бўлиб ўтган мулоқотнинг диққат марказида бўлди. Бундан ташқари, Марказий сайлов комиссияси Раиси Н.Комилов амалдаги қонунчиликда назарда тутилмаган, бироқ мавжуд шароит ва муҳитдан келиб чиққан ҳолда белгиланган янги тартибни эълон қилдики, унга кўра **ОАВда фаолият кўрсатаётган журналист номзоди Олий Мажлис депутатликка кўрсатилган бўлса, у то сайлов кампанияси ниҳоясигача бажариб турган вазифасидан вақтинча четлатилади.** Албатта, бу ҳол журналистлар учун янгилик. Негаки, аввалги сайловда ҳам бир қанча журналистлар парламент аъзолигига ўз номзодларини қўйган ва уларнинг салмоқли қисми ғалаба қозонганди ҳам. Бироқ улар сайловолди ташвиқотлар жараёнида лавозимидан вақтинча четлатилмаган эди. Табиийки, янги қоида сайлов тизимининг тажрибаларидан келиб чиқиб жорий этилган, бинобарин, ОАВ ташвиқот ишларида бирламчи хусусиятга эга экан, номзоди кўрсатилган ҳамда номзоди кўрсатилган ҳокимларнинг ҳаммаси ғалаба нашидасини сурганини ёдга олсак, ўртага ташланган савол жуда ўринли тушиши мумкин. Лекин бугунги сайловчилар аввалгилардан кескин фарқ қилиши, бу сафар сиёсий майдонда иккита эмас, бешта партия кураш олиб бориши, шунингдек ташаббускор гуруҳлар томонидан кўрсатилган мустақил номзодлар ҳам курашга астойдил бел боғлагани назарда тутилса турли хавотир, шубҳа-ю гумонлар ўринсиз экани ойдинлашади-қолади. Қолаверса, юқорида тилга олинган қонунда алоҳида қайд этиладики "...**туманлар ва шаҳарларнинг ҳокимликлари Олий Мажлис депутатлигига номзодларга йиғилишлар ўтказиш учун жиҳозланган бинолар ажратадилар".** Кўриниб турибдики, сайловолди ташвиқотларнинг ташкилий томонлари ҳокимликлар зиммасида. Демак, номзодларнинг барчасига бирдек шароит яратилар экан, сайловчиларнинг ўз томонига тўғри маънода оғдириб олиш уларнинг маҳорат ва салоҳиятига боғлиқ.

Тағин бир гап. Аввалги лари ҳақида кетар экан, турган гапки, бу юмушлар ўз-ўзидан маблағга бориб тақалади. Агар Ўзбекистонда эндигина демократик тамойиллар шаклланаётгани, давлат аҳамиятига эга бўлган сиёсий тадбирда биринчи марта бешта партия иштирок этаётгани инобатга олинса, улар фаолияти учун ҳуқуқий асос бирдек бўлса-да, тарафдорларнинг сони, шунингдек, молиявий томонларини бир хил дейиш қийин. Албатта, мавжуд сиёсий партияларнинг аъзолар йиға билиши, халқ орасида ўзига хос мавқе эгаллаши - уларнинг фаоллигига боғлиқ. Аммо сайловолди ташвиқотлар жараёнида, тўғрироғи, **номзодлар ўртасидаги курашда ҳам** тенглик тамойилларига қатъий амал қилинади. Яъни бирор партия ва унинг номзодларини сайловда моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга бел боғлаган хайрихоҳлар "атаган пул"ини ўша сиёсий гуруҳ ҳисобига тўғридан-тўғри ўтказмайди, балки маблағни фақат Марказий сайлов комиссияси ҳисоб-рақамига туширишлари керак ва уни комиссия томонилар ўртасида тенг тақсимлади...

ятда бор. Модомики, оммавий ахборот воситаларининг бундай турларининг аксарияти "тижорат" мақомига эга экан, уларнинг ҳар бир маҳсулотлари замирида маблағ масаласи кўндаланг туради. Демак, хусусий-тижорат нашрлари, телевидениелар "ўз кунини ўзлари кўраётган" экан, сайловолди ташвиқотларда депутатликка номзодларнинг бу минбарлардан нечоғли фойдаланиши ёки ОАВнинг бундай турлари уларга нисбатан қандай муносабатда бўлиши (пуллими ёки пулсиз) ҳам кўпчиликни ўйлантириши табиий. Марказий сайлов комиссияси айни шу масалага бир қатор аниқликлар киритди, шу баробарида мустақил, хусусий-тижорат нашрлар ва телевидениелар вакиллари билан яқин кунларда алоҳида учрашув уюштирилажагини маълум қилди. Ва алоҳида таъкидландики, бу борада ҳам тенглик тамойилларига қатъий амал қилинади. Шундагина номзодлар ўртасидаги кураш одилона, ҳалол ўтади, ютиб чиққанниг ҳам ғалабаси ҳалол бўлади, ҳалол ғалабадан эса биринчи - навбатда сайловчи манфаатдор. Зеро, сайловчи манфаати - жамият манфаатидир.

Т.АКБАРОВ

ХАВФСИЗЛИКНИ[illegible] ЮЗ БИР ҲИКМА[illegible]

Давлат миллий хавфсизлигини таъмин э[illegible] дан ортиқ соҳа ва тармоқ борлигига ишонас[illegible]

Мутахассислар ишонади, лекин оддий хал[illegible] си-чи? Умуман, республикамиз хавфсизлиги[illegible] лаш билан боғлиқ муаммолар, уларни бартар[illegible] ва жамиятнинг барқарорлигини таъминлаш[illegible] лари шу қадар кўп ва ранг-барангки, мазкур[illegible] бағишланган ҳар қандай давра суҳбати фақа[illegible] келтиради.

Бир қатор салоҳиятли ташкилот ва илмий[illegible] муассасалар ташаббуси билан Халқаро иқтис[illegible] ва дипломатия университетида бўлиб ўтган "Ўзбекистон Республикасининг миллий хавфсизлик ва барқарор ривожланиш муаммолари" деб номланган илмий-амалий анжуманда ғоятда муҳим ва қизиқарли фикр-мулоҳазалар алмашилди.

Анжуманда Ўзбекистон дунё саҳнасидаги ўрнини янада мустаҳкамлаётган, ўз халқи хавфсизлигини таъминлай оладиган давлат эканлиги ва умумжаҳон, айниқса Марказий Осиё минтақасида муҳим ўрин тутган қудратли давлат эканлиги таъкидлаб ўтилди.

Афсуски, анжуманда журналистлар қатнашмади ҳисоб.

САЙЛОВОЛДИ КАЙФИЯТИ

Миллий тикланиш демократик партияси Марказий кенгаши Тошкент шаҳар ташкилотининг сайловолди анжумани ҳар қачонгидан қизғин ўтди. Ташкилот раиси И.Абдуғаниев ҳисобот бергач, сўзга чиққан нотиқлар мамлакатимиздаги ижтимоий-сиёсий аҳвол, партиянинг сайловол[illegible] тадбирлари, вазифалари ҳақида фикр алмашдилар. Парт[illegible] янинг сайловолди ҳаракат дастури юзасидан муҳокама а[illegible] никса қизғин тус олди. Муҳокама баҳсга айланди. [illegible] партиянинг ва партия аъзоларининг муҳим сиёсий та[illegible] - сайловолди кампаниясига хос кайфиятдан далолат [illegible] ди.

Йиғилишда партиядан Олий Мажлис депутатлигига[illegible] зодлар, партия қурултойига делегатлар сайланди. [illegible]

Партия Раиси И.Ғафуров якунловчи нутқ сўзлад[illegible]

МУХБ[illegible]

ХОЛБОЕВ ҲАЛОЛ ЭДИМИ?

У бошқараётган "Қашқадарё вилоят са[illegible] техник хизмат кўрсатиш маркази"н[illegible] текшириш 200 кунга яқин давом этд[illegible] Марказ фаолияти бутунлай тўхтади ҳис[illegible] 170 ходимдан атиги 20 таси қолди

"Агар Олий Судда ҳақиқат бўлмаса, ҳеч курса тўртинчи ҳокимиятда ҳақиқат бўлар!"

Адвокат Маматов Ўзбекистон Олий Суди жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига ёзган кассация шикоятини шу жумла билан тугатибди. Тўғрироғи, бу жумла тўққиз бетлик зич машинка ёзувидан кейин адвокатнинг ўз қўли билан ёзилибди ва имзо чекилибди.

Эҳтимол, психологлар ҳақдир: инсон хатида унинг феъл-атвори, ўша дамдаги кайфияти акс этар. Ҳар нечук, ушбу жумла елиб-югуришлардан, мижозининг ҳақлигини исботлайверишдан тамомила чарчаб, ҳафсаласи пир бўлган оқловчининг ниҳоят ОАВга сўнгги умид кўзини тикиб турган чоғидаги қалб ноласидай туюлиб кетди бизга.

Биз азалдан кўнгли бўш халқмиз. Айниқса аҳли қаламга бу борада табиат қўшқўллаб берган. Шу боисдан, ҳиссиётларга жиловни бериб, субъектив мулоҳазаларга эрк бериб қўймайлик, деган мақсадда 18/8309-98 рақамли **жиноят иши** бўйича иложи борича "мусбат" ва "манфий"ларнинг ҳаммасини тарозига қўйиб, совуққонроқ мулоҳаза юритишга уриндик. Бунинг устига бу иш бўйича Қашқадарё вилоят судининг ҳукми аллақачон (шу йилнинг 26 майида) чиқарилган, демак энди бизни ҳеч ким бир ёқламаликда, хусусан, судга таъсир ўтказишда айблай олмас.

барч[illegible] лик[illegible] эди[illegible] кер[illegible] ҳол[illegible] тун[illegible] "олнг а[illegible] лар[illegible] Д[illegible]лик [illegible] ий белги[illegible] устига озро[illegible] сотишда уст[illegible] газинчилар [illegible] ғишига учра[illegible] мондан эса ҳ[illegible] органларининг [illegible] гоҳи остида би[illegible] тирикчилигини [illegible] юрарди. Бироқ б[illegible] ҳар учала томон уч[illegible] дай равшан ҳақиқат[illegible] милиция ёки прокура[illegible] истаса бас, хоҳлаган дақ[illegible] қада, хоҳлаган баҳона билан исталган савдо ходимини олиб бориб, "тиқиб" қўйиши мумкин эди. Зеро, бу соҳада ҳалол ишлайдиган одамнинг ўзи йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмасдек эди...

Афсуски, бу нуқтаи назар анча яшовчан эканлиги кўриниб қоляпти. Натижада ҳали-ҳамон кўпчилигимиз даққиюнусдан қолган ақидалар таъсиридан халос бўлолмаяпмиз. Хусусан, тадбиркорлик, ишбилармонлик соҳасида.

Ўрис биродарларимизда "Ташаббус ҳамиша жазоланади", деган ибора бор. Афтидан, бу нақл кўп ҳаёт синовларидан ўтган кўринади.

Фаолиятсизлик билан таваккалчилик мудом ҳаётимизнинг икки қутби бўлиб келган. Тинчгина ўтириб, ҳар ойда икки марта қўлга тегадиган носвой пулига қаноат қилиб яшашга кўниккан оломон ҳеч қачон тиниб-тинчимас тадбиркор ишбилармон одам феъл-атворини тушуна олмайди. Энг ёмони - бундай одамнинг ҳалол йўл билан бойиб кетишига ўла қолса ишонмайди. Шу сабабли, авваллари "магазинчи" сўзи кўпчилигимизда қандай салбий ҳиссиётлар уйғотга[illegible] бўлса, бугунги кунда "ишбилармон, тадбиркор" атамалари кўпчилигимизда шундай туйғуларни жунбушга келтираётир. Энг ёмони - мана шундай муносабат ҳуқуқ-тартибот органларининг бир қисмига ҳам хослигида. Бундай муносабат эса фожеа ибтидосидир. Яъни, истаган тадбиркор ўғри, қонунбузар, истаган маҳал уни ушлаб, жазога тортиш мумкин, фақат яхшилаб изланса бас деган табиий хулосага олиб келади. "Яхшилаб излаш"ни эса қотирадиганлар т[illegible] пилади.

ИБТИДО

Етмиш йилдан ортиқроқ давом этган Шўро давридаги "хусусий мулкчилик психологияси"га қарши аёвсиз кураш, жамият учун сармоядор Миркомилбой эмас, қашшоқ Кўканларнинг керак эканлиги ҳақидаги устивор мафкура халқ, миллат онгига ўз таъсирини кўрсатмасдан қолмади, албатта. Қуруқ маошга қараб яшаш тарзи салтанатда Шахс бўлиб эмас, кўп қатори, оломон бўлиб яшаш қулай деган ишонч-эътиқодни шакллантирди.

Натижада аввалдан белгилаб қўйилган рамкалардан салгина чиқиш, салгина бошқача фикрлай бошлаш, салгина ўзгачароқ яшашга интилиш жамият томонидан жиноят сифатида баҳоланадиган бўлди. Бундай кишиларга, ҳаттоки бундай қатламга нисбатан ишончсизлик билан муносабатда бўлиш анъанаси кучайди.

Мисол излаб узоққа бориб ўтирмайлик. Ҳамма нарса давлат мулки бўлган социалистик тизимда "майда балиқчилар" ҳисобланмиш магазинчилар телеминиатюраларy газетчилар томонидан аёвсиз уриларди. Шўрлик дўкондор

2-БЕТ

Албер КАМЮ

ТАРБИЯНИНГ ТАЯНЧ ДАСТУРИ

[illegible] бола нечта [illegible]ой ё қиз[illegible]ини тушуни[illegible]моний ҳозир[illegible]ли ўғил[illegible]лабларга жавоб [illegible]нг жисзим? Нутқ малакаси тазонлари нима билан лоланади?

Бу ва шу каби кўплаб саволларга муносиб жавоб топиш, жавобларни ҳаётга татбиқ этиш бир улуғ мақсадга - келажак авлодларнинг биздан кўра билимлироқ, маданиятлироқ, соғломроқ бўлиб вояга етишларига хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Педагогика фанлари илмий тадқиқот институтининг бир гуруҳ олимлари ва амалиётчилари томонидан яратилган "Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш таянч дастури"нинг тақдимот тантанаси саралаб олинган бир неча болалар боғчасида бўлиб ўтди. Жумладан, пойтахтнинг Собир Раҳимов туманидаги 432-боғчага йиғилган мутахассислар, тарбиячилар, ота-оналар зеҳни учқур, тили бийрон фарзандларимизнинг ўзлаштиришларининг, тайёргарликларининг гувоҳи бўлдилар. Тадбирда [illegible] йил мобайнида болалар [illegible]абга тайёргарлик кўриш[illegible] нишида жисмоний ривожланиши, м[illegible] ва фикрлаш равлишлари [illegible]ий етуклик йўналиши келиш[illegible]да тарбияла[illegible]линди.

- Бу борадаги [illegible]гиликлардан бири шундак[illegible], - деди 432-боғча мудираси Саломат Тошпўлатова, - мазкур дастурга кўра таълим-тарбия ишлари ота-оналар қўмитаси ва маҳалла фаоллари ҳамкорлигида ташкил этилади. Ўйлаймизки, бу, ишимизни янада яхши йўлга қўйишга ёрдам беради.

Феруза ХАЛИЛОВА

АЛДАГАНИ ЁШЛАР ЯХШИМИ?

Фидойи ёшлар клуби ташаббуси билан мустақиллигимизнинг 8 йиллик тўйига бағишлаб ўтказилаётган катта гала концерт тўғрисидаги хабарни эшитиб, жуда хурсанд бўлиб кетдим. Чунки унда ёшларнинг севимли "Шаҳзод", "Сетора", "Аср" гуруҳлари ва ажойиб хонандалардан Илҳом Фармонов, Зиёд Эшонхўжаев, Гуля Толиповаларнинг иштирок этишлари кўзда тутилган эди. 14-15 сентябр кунлари "Туркистон" саройининг ёзги биносида бўлиб ўтган концерт барча томошабинларни "хурсанд" этганининг гувоҳи бўлдим. Албатта, битта паттанинг нархи 600 сўм бўлганидан кейин концерт ҳам шунга яраша бўлиши керак-да. Келинг, кесатиқ гапларни қўйиб турайлик-да, ҳақиқий манзарага эътибор берайлик. Очиғи, ёзги бинонинг тошошабинлар билан лиқ тўлганини кўриб, бугун маза қилиб дам оладиган бўлдикда, деб ўйладим. Лекин концерт ярим бўляпти ҳамки, биз кутган гуруҳлар, хонандалардан дарак йўқ. Унинг устига дастурни олиб борувчининг ҳаракатлари, бемаза гаплари ғашимизга тега бошлади ва кайфиятимизни бутунлай тушириб юборди. Унинг саҳнада айтган гапларини, афсуски, қоғозга туширишнинг иложи йўқ. Концерт иштирокчиларининг ўзларини бачкана тутишлари етмагандек, баъзи ёш мухлислар ҳам одоб чегарасидан чиқиб кетишди. Устигаустак, концерт дискотекага айланиб кетди. Майдонда кўтарилган чанг, боз устига 12-14 ёшли ўсмирларнинг сигарет чекиб, қизларга нисбатан номуносиб ҳаракатлари ҳаммасидан ҳам ўтиб тушди! Тўғри, "Аср", "Диёр" гуруҳлари ва Равшан Собировнинг чиқишлари кўпчиликка маъқул бўлди. Лекин... фалон-фалон артистлар иштирок этади, деб ёлғон эълон беришнинг нима ҳожати бор?! Ахир концертда чиққан ҳар бир ижрочининг ҳам ўзига яраша аудиторияси бор-ку?! Ёшлар севиб тинглайдиган қўшиқчиларнинг номини сотиб, концерт ўтказишдан мақсад ўзи нима эди? Ёшларга "маънавий озуқа бериш"ми, ёки пул топишми?

Наҳотки, концерт ташкилотчиларига ёшларга муносиб, чиройли байрам дастури тайёрлаш қийин бўлса, уларнинг вазифалари нима, кўпроқ томошабин тўплашми? Ахир улар ёшларга алдашни ўргатаётганликларини наҳотки тушунишмаса?

Дилором ОТАХОНОВА

ЙЎҒ-Э!

Ўғри тўғрини сўроққа тутди

ҲУРРИЯТ
Мустақил газета
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

...онда садоқатли бўлиш қийин. ...ига тортади, нафс бу томонга, ... бошқа томонга. Шундай пайт...р мард бўлса, иродаси бақувват ...-бу ёққа оғиб юрмайди.
...ун бизларда ўйин бўлаяпти? Нима эҳтимолга қарши гоҳ униси билан ...з, гоҳ буниси билан?

Ислом КАРИМОВ

ХОЛБОЕВ ҲАЛОЛ ЭДИМИ?

У бошқараётган "Қашқадарё вилоят савдо-техник хизмат кўрсатиш маркази"ни текшириш 200 кунга яқин давом этди. Марказ фаолияти бутунлай тўхтади ҳисоб. 170 ходимдан атиги 20 таси қолди

...ОҲАЗА

Республи... вилоятлари... бу одам "ҳалол ...ган бойиган" десандас и...зга телбага қараганфаси...ниб қарашади. Балки қато...аблидир, биз юқорифой...а олган жиноий ишБу э...асосий қаҳрамони ...Холбоев суд жараёдаги якунловчи нутқининг ...лоса қисмида бир эътироф... алам, афсус-надомат би...ан тилга олиб ўтади: **"Мен ...а корхонамиз ходимлари ...ски мафкура ва тушун...овчиликлар қурбонимиз, холос..."**

Хўш, асл "қурбонлар" кимлар? Уларнинг гуноҳи не?

ТАФСИЛОТЛАР

1949 йили туғилган, олий маълумотли Неъмат Холбоев тинчгина ўқитувчилигини қилиб юраверса ҳам бўларди.

Аммо Холбоев замон билан ҳамқадам бўлишга интилди. Тўғрироғи, тўрт мучаси бут, мияси ишлайдиган одамнинг камбағалгина яшаши уят саналадиган давр келаётганини у киши илғаб олганди. ...оаллас, 1990 йили "Тонг" ган...к корхонасини ташкил ...омламиз. Камбағалнинг ни б... худо ўнгладими, ишСта... тез кунда 400 ишчи мини ...ратилди. Неъмат ака сўзи б...илим эмасми, ўз ишзағонли...нг туғилган фарзанбригада ... корхонаси ҳисобидионга ... 18 ёшга тўлганда танали ...омонат дафтарчалариклади... Кувайтдагидек) оч...ктаблардаги иқти...вчиларга стипенди...ий этди; ўқитувчи... ҳомий эътиборидан ...мади; боғча ва ши...арга қўлдан келган...аклашди. 1992 йили ... билан шерикликда ...лик мактаб қурилиб, ...иҳозланди, юзлаб ...га моддий ёрдам бе...

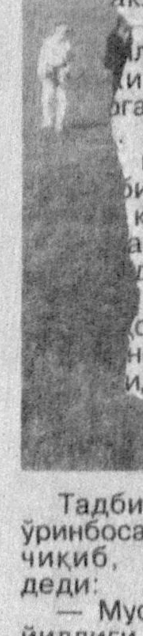

... гап ерда ётмайди. ...ир ўқитувчи бошқа... корхонанинг муваф...ари, савоб ишлари ...дудларга тез ёйил... йили ўша пайтлари ...окими бўлиб ишла...ноб Хидиров бу кор...ида икки соатлик ви...

Тадбирда вилоят ҳок... ўринбосари А.Маматов с... чиқиб, жумладан шун... деди:

— Мустақиллигимизни... йиллиги муносабати би... вилоятимизда кўпгина и... отлар фойдаланиш учун ... қимизга топширилл... сан, спорт соҳас...ан жами... туманида катта а... лик бўлган та...з эмас, нақ бири олимпия... касб-ҳунар ко... лиши бўлган...

11 та муассис топади. Яна қандай муассислар денг; **"Ўзқишлоқхўжаликмашхолдинг", "Тошкент трактор заводи", "Тошқишлоқхўжаликмаш" заводи, "Тошкент агрегат заводи", "Кимёқишлоқмаш" заводи, Саноат қурилиш банки, Қашқадарё вилоят бизнес фонди...** Низом жамғармаси ҳам дабдабали корхоналар номига яраша **11832000.** Фуқаро Холбоев Низом жамғармасига томи шиферланган, бироқ ҳали эшик-деразалари ўрнатилмаган шахсий уйини **658000 сўм**га баҳолаб киритади...

Албатта, тан бериш керак, мустақил ташкилот тузаётган фуқаро Холбоев шундай нуфузли корхоналарни ўз ғояси билан қизиқтира олганининг, уларни муассисликка кўндира олганининг ўзи катта гап. Зеро, ўша пайтлари ҳам Қашқадарёда трактор эҳтиёт қисмлари билан савдо қиладиган ўнлаб фирмалар мавжуд эди.

ФАОЛИЯТ

Ишқ бошқа, ҳавас бошқа...

Бу замонда "Рокфеллер бўламан!" деб юмалоқ муҳр кўтариб юрган тадбиркорлар қанча, бироқ уларнинг орасида иши юришганини бармоқ билан санаса бўлади.

Неъмат Холбоев бошига бахт қуши қўнганлардан экан. Дастлаб беш киши бўлиб иш бошлашганди, тез орада ходимлар сони 170 тага етди. Чунки вилоятда арзон ва кафолатли эҳтиёт қисмларга эҳтиёж катта эди. Марказ эса худди мана шу талабга яраша таклиф билан майдонга чиқди. 1996 йили Марказ билан бор-йўғи 27 хўжалик ишлаган бўлса, 1997 йилга келиб 70 дан ортиқ хўжалик, 100 дан ортиқ ташкилот Марказ харидорига айланди. Чунки худди шунга ўхшаш ташкилотлар маҳсулот устига 40 фоизга қадар устама нарх қўйиб тургани ҳолда Марказ бу кўрсаткични 15 фоиздан оширмади.

Қисқаси, 1996 йилнинг ўзида 4 миллион сўм соф фойда олинди.

1997 йили эса соф фойда 21,5 миллион сўмга етди! Рентабеллик 64 фоизни ташкил этди!

Маблағни сарфлашга бошқош бўлган "ҳомий"лар топилди. Гоҳ Марказнинг ўзи ташаббус кўрсатди, гоҳ ҳокимият йўл-йўриқ кўрсатди - шу йилнинг ўзида 5 миллион сўмга яқин маблағ хайрсаховат ишларига сарфланди. Булар: Ғузор туманидаги 50 нафар болакайга суннат тўйига; Эшқудуқ қишлоқ шифохонасига; мактабларга, афғон жангчилари уюшмасига; Қарши шаҳар спорт қўмитасига; Қарши - Ғузор автомобил йўлига ва ҳоказоларга сарфланган маблағлардир.

Умуман, саховат пинҳона бўлади. Бироқ адвокатлар қўлида жами хайрия ишларига 10 миллион сўм маблағ сарфланганини хусусида қоғозлар бор...

ТАФТИШ

1997 йилнинг 16 декабрида республика прокуратурасининг умумий назорат бошқармаси томонидан "Ўзқишлоқхўжаликмаш" ҳиссадорлик жамияти, Тошкент трактор заводи, "Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш" давлат кооператив қўмитаси корхоналарининг масъул мансабдор шахсларига нисбатан жиноят иши қўзғатилади. Ўрмонга ўт кетса ҳўлу қуруқ баробар ёнганидай, мазкур ташкилотлар муассислик мақомига эга бўлганлиги, бунинг устига асосий сотувчи томон бўлганлиги учун Холбоев раҳбарлигидаги Қашқадарё вилоят савдо-техник хизмат кўрсатиш марказига ҳам махсус терговчи хизмат сафарига юборилади.

Албатта, Марказ ёпиқ турдаги масъулияти чекланган жамият бўлиб, мутлақо мустақил фаолият кўрсатар ва муассисларининг мажбуриятлари учун жавоб бермасди. Бироқ бу асосий масала эмас. Асосийси - Марказ фаолиятини холис қонуний баҳолаш эканлигида.

Терговчи мазкур қарор билан Холбоев ҳамда унинг ўринбосарини таништиради, уларга ҳуқуқ ва мажбуриятларини тушунтиради, сўнг холислар иштирокида омборларини муҳрлаб тафтишчилар гуруҳи билан ҳужжатларни ўрганишга киришади.

Кўриб турганингиздек, буларнинг ҳаммаси табиий жараён бўлиб, қонунчилик талаблари тўлиқ адо этилаяпти. Аммо адвокатларнинг тушунтиришича, ана шундан кейин тирноқ орасидан кир қидириш, нима қилиб бўлса ҳам камчилик топишга уриниш бошланган. Маълумки, излаган одам албатта топади...

ДАЪВО ВА ҲАВО

1998 йилнинг 20 январида жиноий иш очилади. 11 март куни Холбоев ҳибсга олинади.

Тергов 200 кунга яқин давом этади. 1998 йил 30 октябрда Қашқадарё вилоят суди судьяси П.Эшматов раислигида бўлиб ўтган суд мажлисида мазкур жиноий иш қўшимча тергов ўтказишга қайтарилиши ҳақида ажрим чиқарилади.

Бироқ Қашқадарё вилоят прокурори К.Ғанибоев 6 ноябрь куни мазкур ажримга нисбатан протест келтиради.

1999 йилнинг 14 январида республика Олий суди жиноят ишлари бўйича судлов коллегияси С.Исмоилов раислигида протестни қаноатлантиради.

Прокуратура тизимидан яхшигина дакки еган Қашқадарё вилоят суди 1999 йил 26 май куни судья С.Раимов раислигида қайта суд ўтказади ва Неъмат Холбоевни **10 йил 1 ой 23 кунга** озодликдан маҳрум этиш ҳақида ҳукм чиқаради.

Энди Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг

182-моддаси 1-қисми "а", "б" бандлари ("Божхона тўғрисидаги қонунларни бузиш"),

184-моддаси 2-қисми "а", "б", "в" бандлари ("Солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш"),

205-моддаси 2-қисми "а", "в" бандлари ("Ҳокимият ёки мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш"),

209-моддаси 2-қисми "а" банди ("Мансаб сохтакорлиги"),

210-моддаси 3-қисми "б" банди ("Пора олиш")

билан ҳукм қилинган Холбоевга қўйилган асосий айблар билан мухтасар танишиб ўтсак.

Холбоевга қўйилган асосий айблардан бири 11 тонна жунни ўзлаштириб юборганлигидир. Ҳолбуки, Марказ дилери(!) Ли Вячеслав аввал Белорусияга бориб, вилоят ва қўшни Сурхондарёдаги 15000 та МТЗ-80 трактори учун зарур эҳтиёт қисмларга шартнома тузиб келади. Шундан кейингина Ли шартнома асосида 11 тонна жунни олиб, гаров сифатида енгил машинасини қолдириб Белорусияга жўнайди. Мантиқан қаралганда, шартнома тузилганданоқ мол Ли ихтиёрига ўтади. Демак, Холбоев божхона ишига аралашиши асло мумкин эмас. Бунинг устига, жун нархи **528600** сўм бўлгани ҳолда, гаровга берилган "Жигули" енгил машинаси бир миллион сўм атрофида баҳоланган. Ва ниҳоят Низом жамғармасининг 15 фоизи олдиндан тўланган. Мабодо тафтишчилар босишмаганда эди, қолган миқдор ҳам ўз вақтида тўланарди.

Холбоевнинг яна бир айби - гўё Марказ **54400 сўм**лик даромад солиғини қасддан тўламаган экан. Ваҳоланки, бош ҳисобчи йўл қўйилган хатосини вақтида кўриб қолиб, сентябрь ойидаёқ бу миқдорни ортиғи билан тўлаб юборган.

Тўғри-да, Холбоев ойнинг 15-20 кунини маҳсулот топиб келиш учун сафарларда ўтказади, бир йўла икки хўжаликка вилоятда белгиланган вакил, кунда-кунора йиғилиш, семинар, тадбир, учрашув... Мана шундай шароитда ҳисоб-китобларда техник жиҳатдан янглишув бўлуви мумкин эмасми? Асосийси - бу камчилик ўз вақтида бартараф этилибди-ку...

Ёдингизда бўлса, Холбоев Низом жамғармасига ўзининг битмаган уйини қўйди дегандик. Раҳбарга қўйилган яна бир айб - ўз уйини таъмирлаш учун 3 миллион 712 минг сўмлик мулкни ўзлаштирганлигидир. Аслида эса уй 1997 йил 23 июндаги 108-буйруққа асосан янги нарх билан Марказ балансига киритилган. Уй ҳамкорлар розилигига кўра 14 ўринли меҳмонхонага лойиҳалаштирилиб, қонуний асосда қурила бошлаган (дарвоқе, бу уй ҳамон чала ётибди).

Шундай замонлар келсаки, текширишу-тафтишлар бир томонда кетаверса, иккинчи томондан корхона иши тўхтаб қолмаса.

Тўғри, бу орзу, холос. Зеро ҳаётда...

"Қашқадарё вилоят савдо-техник хизмат кўрсатиш маркази"ни текшириш 200 кунга яқин давом этди. Марказ фаолияти бутунлай тўхтади ҳисоб. 170 ходимдан атиги 20 таси қолди, холос.

1997 йили Марказ 22 миллион сўм соф фойда қилганди. 1998 йили эса бир сўм ҳам фойда кўрмади, аксинча, зарар остида қолди. Холбоев қамоқда эди. Унинг фарзандларига Холбоевга 1997 йил учун дивидент пулини ҳам беришмади - янги раҳбарлар терговчилар қамаб қўйишидан қўрқишди...

1998 йил 19 ноябрда хўжалик юритувчи субъектларни текширишни тартибга солиш ҳақида Президент Фармони эълон қилинди. Холбоевга ўхшаганлар елкаларидан тоғ ағдарилгандай енгил нафас олишди, шояд...

Ўзимизни холис тутишга ҳар қанча уринмайлик, биз айрим ўринларда эҳтиросга берилиб кетдик чоғи. Начора. Бироқ биз Холбоевни қўй оғзидан чўп олмаган одам сифатида кўрсатиш фикридан йироқмиз. Биз учун муҳими - ҳақиқат. Эҳтимол, Холбоев бош ҳисобчини қаттиқроқ назорат қилганда, ҳужжатлар билан яхшироқ ишлаганида бундай кўнгилсизликларга учрамаган бўлармиди. Эҳтимол, келган терговчиларга тик қарамасдан, эгилиб туриши керакмиди...

Аммо унда Холбоевнинг Холбоевлиги қолармиди?

Биз яна айланиб-айланиб яна ўша саволни берамиз: Ҳалол йўл билан бойлик орттириб бўладими? Холбоев ҳалолмиди?

Умуман, биз "ҳалол" тушунчасига қандай қараймиз? Бизнингча, носвой пулига қаноат қила олиш ҳалолликми?

Йўқ, бугун ишбилармон одамга қонун доирасида имкониятларни янаям кенгайтириш вақти келди. Қонунчилигимизни ҳам, уни назорат қилувчи органлар фаолиятини ҳам шунга мослаштириш зарурга ўхшайди. Халқни, жамиятни шунга кўниктириш керак.

Албатта, ишлаётган одамдан хато топилади. Бу дегани унинг фаолияти тўхтатилиши керак дегани эмас. У давлатга, жамиятга келтираётган фойдалари эвазига "эркалик"ларини кечиришни талаб қилади. Биз буни тўғри қабул қилишимиз керак. Бироқ...

Ҳозиргача Холбоевни билганларнинг кўпчилигидан юқоридаги саволимизга ижобий жавоб олмоқдамиз. Башарти шундай экан, Холбоев, Холбоевлар жазоланмаслиги, аксинча, ўйнаб-кулиб ишлашлари жоиз эмасми? Ахир мана шундай ҳолатдагина жамиятда, эл-юрт онгида, қалбида "Ҳалол ишлаб ҳам бойлик орттириш мумкин экан-ку!" деган ишонч-эътиқод пайдо бўлмайдими? Йўқса, йўқса сув келтирган хор-у, кўза синдирган азиз бўлиб қолаверади, ахир...

ИНТИҲО

Холбоев бугун қамоқда. У, айтганимиздек, ўн йилдан ошиқроқ муддатга ҳукм қилинган.

Кассация шикояти ёзган адвокатлар Олий Судда ҳақиқат қарор топишини башорат қилишдан чарчашмаяпти.

Биз ҳам бу ниятга қўшиламиз. Муҳими - ҳақиқатнинг қарор топиши. Токи ўғрилар қамоқда ўтирсин, тўғрилар эса бемалол ишласин, ўзи ҳам бойисин, давлатни ҳам боқсин, эл-юртга ҳам манфаати тегсин.

Абдураҳмон ТАШАНОВ,
журналист

МУАММО

БАНК НЕГА ЛОҚАЙДЛИК ҚИЛМОҚДА?

Бунинг оқибатида қарийб бир йилдан буён кредит ололмай овораман

Республикамизда хусусий мулкчиликни шакллантириш, давлат томонидан мулкдорларни қўллаб-қувватлаш борасида мустақиллигимизнинг биринчи кунлариданоқ жуда катта ишлар қилинди, қилинмоқда. Бу йўналишда ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар қабул қилиниб, қонунлар йўлга қўйилган. Бинобарин, биз мулкдорлар бундай имкониятлардан фойдаланишимиз учун шарт-шароитлар ҳам етарли.

Аммо, афсуски, масаланинг бошқа жиҳатлари йўқ эмас. Яъни ушбу меъёрий ҳужжат ва қонунлар жойларда тўла-тўкис амалга ошувида кечаги жамиятдан бизга "мерос" бўлиб ўтган бюрократия-тўрачилик иллати кўп ҳолларда тўғаноқ бўлмоқда. Оқибатда мулкдорлар, тадбиркорлар ишида сунъий муаммолар пайдо қилинаётир. Шу ўринда ўзимнинг фаолиятимдаги муаммо ҳақида дардлашмоқчиман.

Мен бошчилик қилаётган Сурхондарё вилояти Бойсун туманидаги "Турон" хусусий фирмаси фаолиятини кенгайтириш учун "Бизнесфонд" орқали мақсадли қарз олишни ният қилган эдик. Шу мақсадда туман Бизнес фонди бўлими билан ҳамкорликда "Бизнес режа" туздик. Қисқа муддатда Бизнес фонд меъёрий ҳужжатларни тайёрлади ва бизнинг ҳужжатларимиз кредит олиш учун барча талабларга жавоб беришини маълум қилди. Албатта, вақтида барча ҳужжатларни тайёрлаган ва бизнинг талабимизни эътиборга олиб қондирган вилоят Бизнес фондидан миннатдормиз. Минг афсуски, 1999 йилнинг 2 февралида тайёр бўлган ўша ҳужжатлар банк ихтиёрига ўтгач, ишлар тақа-тақ тўхтади.

Очиғи, шу пайтгача вилоят Пахтабанки мутасаддилари маблағ йўқлигини баҳона қилиб, Пахтабанк масалани ҳал этиш керак, дея бизни овораю сарсон қилиб юрган эди. Аммо шу йилнинг 4 августида вилоят Пахтабанки бошлиғи Э.Тангриқулов номига келган республика Пахтабанкининг махсус хати орқали бизнинг талабимизни қондириш тўғрисида топшириқ берилгани ва шу хат асосида жаноб Э.Б.-Тангриқулов Пахтабанкнинг Бойсун туман бўлимига ўзининг РЕ:03-029 рақамли хати асосида топшириқ беришига қарамай, ҳануз бизнинг лойиҳамиз молиялаштирилмаяпти. Ваҳоланки ўша хатларда қайд этилган ва биз томондан амалга оширилиши керак бўлган барча талабларни аллақачон бажарганмиз.

Қизиғи шундаки, меъёрий ҳужжат ва қонун талаблари асосида кредит сўраган мулкдор шартномадаги талабларни бажаргач, унга ўз вақтидан кечиктирмай кредит берилиши лозим бўлса-да, Пахтабанк яна ниманидир кутмоқда. Афсуски, биз бунинг мағзини чақа олмаяпмиз. Балки вилоят Пахтабанк раҳбарлари ёхуд республика Пахтабанк мутасаддилари бу чигалликка ўзлари жавоб бериб, яна нимани кутишаётганлигини маълум қилишар.

Олим САИДОВ,
Бойсун туманидаги
"Турон" хусусий фирмаси бошлиғи

- Келинойингиз хориждан қайтди

С.ХОЛБЕКОВ чизган сурат

ЁЛҒИЗ ҚЎЛДАН

...чиси, жаҳон Осиё халқлари маданий-маънавий ва илмий...лабига жав...ирлигини мустаҳкамлашга қаратилган ҳар қандионнинг ...ҳаракат таҳсинга лойиқ. Шу маънода 28-29 сенэса, мех...Қозоғистоннинг янги пойтахти Остона шаҳрида бўлиб нинг, ...Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ҳамда Ўзбекисдлари...ват ...ран ва маданият арбобларининг халқаро анжумани халқ...ларимизни асрлар оша бир-бирига метиндек боғлаб келган ришталарни озиқлантирувчи ҳодисалардан бири сифатида таъкидлаш мумкин.

Анжуманда Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев маъруза қилди. У «Янги минг йилликда бирдамлик билан» деб номланади. Ушбу маъруза билан мен халқаро ахборот тармоғи орқали танишдим.

Маъруза мазмунидан Қозоғистон Президенти ҳақиқатан ҳам Марказий Осиё халқлари ўртасидаги дўстлик, маданий-маърифий алоқалар янада ривож топиши тарафдори эканлиги англанади.

Лекин бу истак, бу хоҳиш, менда, энг аввало Марказий Осиё давлатлари зиёлиларининг фикр-мулоҳазалари, шунингдек, бу борада қўшни мамлакатларда аллақачон амалга оширилган хайрли ишлар чуқур ўрганилмай изҳор этилгандек таассурот қолдирди. Кўпгина масалаларга керагидан ортиқ сиёсий тус берилганлиги негадир собиқ шўро замонидаги партия арбобларининг чиқишларини эслатади. Бугунги кун учун ўта долзарб баъзи жиддий муаммоларнинг четлаб ўтилишини эса умуман тушуна олмадим.

Марказий Осиё халқлари бирлигини янада мустаҳкамлашга ...ғишланган маърузанинг дебочасидаёқ анжуман **«Буюк Евроосиё маркази, Қозоғистоннинг янги пойтахтида»** ўта...лганига урғу берилиши мени бироз сергаклантирди. Бу таъриф Назарбоевнинг 1994 йил март ойи охирида Москва давлат университетида сўзлаган нутқида илгари сурган СССРнинг бошқачароқ кўринишини эслатувчи «Евроосиё» иттифоқини тузиш «ғоя»сини ёдимга солди.

Маърузанинг кейинги қисмларида баён этилган бир қанча фикрлар ҳам ўта зиддиятлилиги билан таажжубга солади. Масалан, нотиқнинг фикрича, **«минтақа халқларининг саъй-ҳаракатларини бирлаштиришгина уларга халқаро сиёсат ва маданий алоқаларнинг ҳақиқий субъекти даражасига кўтарилиш»** имкониятини беради. Мамлакатларимиз бирлигини мустаҳкамлаш минтақа халқларининг олий манфаатларига ҳамоҳанглигини эътироф этган ҳолда савол ...ғилади: наҳот уларнинг ҳар бири мустақил тараққиёт йиллари давомида ҳали-ҳануз халқаро муносабатларнинг реал субъектига айланмаган бўлса?! Бу ҳақиқий ҳаётга но...офиқ-ку!

Ўзаро дўстлик ва ишончни мустаҳкамлашга қаратилган тадбирда **"Марказий Осиё халқларининг бир-бирига нисбатан салбий стереотипларининг катта қисми, ҳар ...р миллат маданиятига аллақандай мухториятга ва ...рчаланган нарсага қарашдек назар солиш**,- дейди ...арбоев, - **узоқ йиллар тазйиқ ўтказиш оқибатида ...этилмайдиган далил сифатида қабул қилинаётган ...тмиш мафкурасидан мерос».**

...аллар Марказий Осиё халқлари мустақиллигининг дастлабки пайтларида айтилса, тушуниш мумкин эди. Аввало ...халқ маданияти ўтган 8 йил давомида дунё маданиятига ...чўзди. Миллийлик ва умуминсонийлик тамойили ...мокда. Энди унинг «мухторият»лиги, «парчалан...из учун ўтмишдир. Коммунистик мафкура тазйи...к, шўро ҳокимияти миллий республикалар мада...рчалашга эмас, уни тамомила йўқ қилиш, сиё...ний бирла...увнинг шўроча ғайриинсоний усулла...рийи этиш - ягона тил, ягона маданият, ягона совет ...яратиш йўлидан бораётган эди. Маърузада ...ки билдирилган юқоридаги фикрларнинг маданият масалаларига шўроча муносабатдан фарқи қанчалик?

Нурсултон Назарбоевнинг **"ҳудуднинг сиёсий ва маданий тақдири бирлигини яхши тушунган Марказий Осиё миллий зиёлиларининг бир қатлами 1920-1950 йиллар орасида йўқ қилиб ташланди»,** деган фикри маданиятлар бирлигига эришиш маъносида тўғри бўлса-да, қандай асосларда бирлашиш моҳияти очилмаганлиги, турли тарихий шарт-шароитларда рўй берган воқеаларга бир хил баҳо берилганлиги боис аниқ хулоса чиқариш имконини бермайди.

Тарихга назар солсак, қатағонга учраган 20-йиллар зиёлилари, хусусан жадидлар қарашлари ва 50-йиллар зиёлилари қарашлари бир-биридан жиддий фарқ қилади.

20-30-йиллар Марказий Осиё зиёлиларини динга эътиқод, инсонга ҳурмат, халққа, Ватанга садоқат, жамиятга фойда келтириш, маърифат орқали озодликка эришиш каби ғоялар бирлаштирган. Улар мана шу ғоялар йўлида қурбон бўлишган эди. Улар Ватан, миллат ва унинг манфаатларига бутун борлиқларини бахш этишган, миллатнинг ўзлигини сақлаб қолиш учун курашишган.

40-50-йилларда тамомила бошқа муҳит ҳукмрон, мустабид тузум оғзинг қани деса, қулоғини кўрсатувчиларни мансабга миндирган, воқеаларни фалсафий мушоҳада қилувчиларни, миллат тарихини тўғри талқин қилганларни ўқтин-ўқтин қатағон қилиш сиёсатини юргизган давр эди. 40-50-йиллар зиёлилари «халқ душмани» сифатида ана шундай сиёсат қурбони бўлишган.

Улар минтақанинг сиёсий ва маданий тақдири бирлиги ҳақидаги тушунчага умуман эга бўлишмаган.

1920-1950 йиллар давомида **«ҳудуднинг сиёсий ва маданий бирлигини яхши тушунган зиёлиларнинг»** маҳв этилиши ҳақидаги бундай фикрни тарихни чуқур билмаслик деб қабул қилган тақдирда ҳам, **«бугун бизда маданият масалаларни мустақил равишда танлаш имконияти мавжуд. Шу ўринда бошқа бир касаллик - миллий маҳдудлик касаллигига чалиниб қолмаслик жуда ҳам муҳимдир»,**- дея таъкидланиши зиёлиларни яқинлаштиришдан кўра, кўпроқ бир-бирига гумон ва ҳадик билан қарашни кучайтирмайдими?

Бир ўринда шундай дейилади: **«Миллатчиликнинг катта куч экани ҳаммага аён. У ҳозирги дунё сиёсий харитасини юзага келтирган ҳаракат кучи бўлди. Табиийки, Марказий Осиё ёш давлатларида миллий тафаккурнинг шиддат билан шаклланиши рўй бермоқда», «миллий манфаатлар кўлами ортмоқда», «агар бизда миллий манфаатларни муросага келтириш тизимини шакллантиришга сиёсий иродамиз бўлмаса, давлатларимиз миллий анфаа...лари орасида конфликтлар муқаррар равишда юзаг келади».**

Ҳақиқий миллатпарварлик ғоялари билан йўғрилган хатти-ҳаракатлар ҳеч қачон ўзга миллат манфаатларини инкор этмайди, уларга тажовуз солмайди. Агар тажовуз солса, унда миллатпарварлик ёки миллиятчилик эмас, балки буюк миллатчилик деб аталади.

Ҳали эслатиб ўтганим жадидлар асл миллатчи, миллиятчи, лекин буюк миллатчилик туйғуларидан тамомила йироқ ва унга қарши инсонлар эдилар. Миллатчи сўзининг асл маъноси миллатни севиш демакдир. Уни бир миллатни иккинчи миллатга қарши қўйиш сифатида баҳолаш - бу ҳақиқатан ҳам қизил империядан қолган меросдир.

Ахир, коммунистик тоталитар режим миллиятчилик, миллий онг, миллий тафаккур ривожига тиш-тирноғи билан қарши чиқиб келди-ку? Бу қадриятларни рад этиб, яна эски қўшиқни айтишимиз керакми?

Лўнда қилиб айтганда, миллий манфаат ҳар қандай шовинистик қарашлардан устун туради. Фақат уни тор маънода тушунишгина зиддиятга олиб келади.

Назарбоев маърузасида ишлатилган айрим мавҳум иборалар ҳам кишини чалғитади. Масалан, юкламаси ноаниқ бўлиб қолган **«сиёсий терроризм»** иборасини қандай тушуниш мумкин? Қозоғистон раҳбари бу билан минтақамиз давлатларига сиёсий тазйиқ ўтказадиган кучлар бор ёки минтақа давлатлари бир-бирларига зуғум ўтказади демоқчими?

Ўрни келганда айтиш жоизки, "Ўзбекистон XX1 аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" китобида нафақат минтақада, балки кенг халқаро кўламда хавфсизликка таҳдид солиши мумкин бўлган тушунчалар - "минтақавий можаролар", "диний экстремизм ва фундаментализм", "буюк давлатчилик шовинизми ва агрессив миллатчилик", "этник ва миллатлараро зиддиятлар", "коррупция ва жиноятчилик", "маҳаллийчилик ва уруғ-аймоқчилик муносабатлари" ҳамда "экологик муаммолар" эканлигини илмий асослаб берилган.

Маълумки, сиёсатшунослик фани ва умуман халқаро муносабатларда «халқаро терроризм» деган аниқ ва равшан тушунча бор. У халқаро миқёсда содир этилган ижтимоий хавфли ва бегуноҳ инсонларнинг қатли омига сабаб бўлувчи хатти-ҳаракатларни ифодалайди. Шундай юксак анжуманда минтақамизга, жумладан Қозоғистонга ҳам таҳдид солиб турган диний экстремизм ниқоби остидаги халқаро терроризмнинг Боткендаги аниқ кўриниши ҳақида гапириш ўрнига, туб мазмунини тушуниш қийин бўлган, анчагина мавҳум «сиёсий терроризм» тўғрисида сўз юритиш ҳайрат ва таажжубдан ўзга ҳиссиётни уйғотмайди.

Ваҳоланки, анжумандан уч кун олдин Марказий Осиё халқлари маданияти Асссамблеяси аъзолари, таниқли адиблар - қирғиз Чингиз Айтматов, Казат Акматов, Нодирбек Алимбеков, ўзбек Одил Ёқубов, Абдулла Орипов, қозоқ Мухтор Шаханов, Абдужамил Нурпеисов, тожик Абдуҳамид Самадов, Ўлмас Мирсаидов, қорақалпоқ Тўлепберган Қаипберганов қардош халқлар маданият арбобларига мурожаат қилиб, Қирғизистон жанубида содир бўлаётган террорчилик ҳаракатларини кескин қоралашган, ҳушёрлик ва сергакликка даъват этган эдилар.

Нотиқнинг **«зиёлилар ва ҳокимият аксарият ҳолда говнинг икки тарафида туришади», "зиёлиларда сиёсатчилар қўлида ўйинчоқ бўлиб қолиш ҳуқуқи йўқ"** деган таъкидлари ҳам ўйлантириб қўяди. Соғлом мантиқли ҳар қандай одам бундан, энг камида, иккита хулоса чиқариши мумкин: яъни, биринчидан, ҳокимиятни бошқараётган кучлар орасида зиёлилар йўқ, бор сиёсатчилар эса зиёли эмас. Иккинчидан, зиёли – сиёсатчи эмас, яъни халқ ва давлат ҳаётидан доимо йироқ. Шўро даври ибораси билан айтганда, ҳокимият душманидир. Марказий Осиё давлатлари олий раҳбарларидан бири томонидан минтақа зиёлиларига қарата шундай фикрнинг айтилиши ғалати эмасми?!

Бу сўзлардан минтақамиз халқлари яқиндагина халос бўлишга эришган тузум ҳукмрон мафкурасининг нафаси уфуриб тургандек туюлди менга. Айнан зиёлилар ва сиёсатчиларни «баррикаданинг икки тарафига» қўйиш сиёсати халқларимизнинг қанчадан-қанча теран фикрли фарзандларининг бошига етмадими? Озодлик, истиқлол, миллий тараққиёт ғоялари жамиятнинг қайси қатламига мансуб бўлишидан қатъи назар барча-барчани жипслаштириши керак эмасми бугунги кунда?! Ёки сиёсатчилар қўлида ўйинчоқ бўлиб қолманг дея туриб, қандай ҳаракат қилиш керак, нималарга эътибор бериш зарур ва ҳоказо ҳақида кўрсатмалар берилишига нима дейсиз? Бу жамиятни алоҳида-алоҳида қарама-қарши гуруҳларга бўлиб ташламайдими?!

Эҳтимол Назарбоев бу ўринда юздан ортиқ қозоқ фан ва маданият намояндаларининг миллатимиз йўқ бўлиб кетяпти, миллий маданиятимиз ривожланмай қоляпти, дея бонг уриб қилган мурожаатларини назарда тутаётгандир. Ҳар ҳолда бундай катта анжуманда ҳар нарсани ўз оти билан айтган маъқул-да!

Туркий оламнинг маликул каломи бўлган Алишер Навоийдек буюк мутафаккирнинг ҳикматли иборасини беписандлик билан бузиб, "Алишер Навоий айтганидек, бир қўл билан қарсак чалиб бўлмайди" тарзида ишлатилишига нима дейсиз? Наҳотки, дунё тан олган шоир шундай жўн мисра ижод этган бўлса? Марказий Осиё халқлари тарихий бирлиги ҳақида сўз юритаётган арбоб ва унинг лафзига ушбу ғализ жумлани тақдим этган "навоийшунос"ларнинг минтақанинг ўтмиш меросига муносабати шуми? Сўз бу ерда ўзлаштирма гап ҳуқуқи ҳақида кетаётгани йўқ. Гап улуғлар ижодига ҳурмат ҳақида.

Аслида "Ҳайратул-аброр" достонининг "Вафо бобида"ги саккизинчи мақолатида асл гавҳар мисра қуйидагича баён этилган:

Фард киши даврда топмас наво,
Ёлғиз овучдан ким эшитмиш садо.

Эл-улусни аҳиллик, биродарлик ва якдилликка даъват этувчи бундай дурдона мисранинг «бизнинг ҳеч кимга нисбатан ҳудудий даъволаримиз йўқ ва бўлмайди ҳам» деган фикрга изоҳ сифатида ишлатилишининг ўзи бошқотирма. Қолаверса, бундай муносабатдан ҳеч бўлмаганда, халқларимизга ғайирлик кўзи билан қараётган айрим собиқ «оғалар» дастак сифатида фойдаланишлари мумкин эмасми? Ёки Марказий Осиёнинг бошқа давлатлари бир-бирларига ҳудудий даъволар билан чиқаяптиларми?

Бошқа ўринда тарихи бир қардош халқлар маданиятларини бирлаштирувчи намояндалар - қозоқ Абай, қирғиз Қалиғул, туркман Махтумқули, тожик Садриддин Айний қаторида ўзбек мумтоз маданияти намояндаси сифатида Муқимий тилга олинади. Ўзбек маданияти тарихида маърифатпарвар шоир Муқимийнинг бетакрор ўз ўрни бор, албатта. Аммо халқимиз дунё маданиятига бир эмас, ўнлаб тенгсиз даҳолар,

МАҒРИБ У МАШРИҚ
INTERNATIONAL LIFE

Гулчеҳра МАТКАРИМОВА:

ОСТОНА ОРТИДАГИ ОЛАМ

АМЕРИКА

1. "ФЕОДАЛ ЭКАНСИЗ!"

- Гулчеҳра опа, "Сафарнома"ни сўрайвериб жонингизга ҳам тегиб юбордим-ов...

— ...Йў-ўқ, аслида айб ўзимда. Америка таассуротларини ёзсам фақат "Ҳуррият"га бераман, дея ваъдани қуюқ қилган эдим, бироқ... "учинчи меҳмон"ни кутишдек қувончли ташвишлар бунинг амалга ошишига маълум маънода тўсқинлик қилаётир... Шу боис, "Сафарнома"ни қоғозга тушириш учун Сизни ҳашарга чақирдим, айбга буюрмайсиз...

— Бемалолку-я, лекин Сиз билан бу аҳволда... суҳбатлашиш қандоқ бўларкин?!

— Қўрқманг, эрим келиб: "ҳомиладор хотинимни нега саволга тутиб ўтирибсан", дея ёқангиздан олмайди. Аслида, Сизни "ҳашар"га чақириш ташаббуси ҳам шу кишидан чиқди... Бу ёғини сўрасангиз, ҳаддан зиёд иш кўп. Яқин йигирма кун ичида номзодлик диссертациямни ҳимоя қилишим керак, қолаверса, иккита чет эл журнали ҳам мақола сўраган, ёзиб бермасам бўлмайди. Фарзандим туғилгунча шуларнинг барчасига улгуришим керак. Кейинга қолса... қолиб кетади-да...

- Агар хушомадга йўймасангиз, бир гап айтардим...

- Хўш-хўш...

- Кўҳликкина аёлсиз, Худойим ақл-салоҳиятдан ташқари чиройдан ҳам қисмаган. Агар мениям Сиздақа хотиним бўлганида эди, чет элга хизмат сафарларига юбориш у ёқда турсин, ҳатто бирон-бир идорада ишлашига ҳам йўл қўймаган бўлардим...

- Ўҳ-ҳу, ошириб юбордингиз...

Шукрки, турмуш ўртоғим тушунган инсонлардан. Аслида, юридик институтда таҳсил олишимга, ўқишни битиргач, ўзим ўқиган соҳа бўйича илмий иш билан шуғулланишимга шу инсон сабабчи. Агар эрим бўлмаганида ўрта мактаб ўқитувчилигидан бошқа нарсани кўрмасдим... Мана, бинойидек ишим бор, жаҳоннинг нуфузли университетларида малака оширдим. Американи кўриш ҳам насиб этди... Ҳавас қилса арзигудек оилам бор. Менга яна нима керак?.

Дарвоқе, Сизнинг рафиқангиз ҳам шундай даражага эришса хурсанд бўлмайсизми?

- Йўқ, аёлим барча ақлу салоҳиятини фақат менга, яъни "кўз очиб кўрганига" бағишлашини хоҳлайман...

- Дуппа-дуруст журналистки шундай деб турса, қолганлардан не умид?! Сизни бундай... феодал деб ўйламовдим, ука! Биз бўлса аёлларнинг ижтимоий ҳаётда фаоллигини ошириш учун "ўлиб-тирилиб" юрибмиз. Америка сафари ҳам айни шу масалага бағишланганди...

- Дарвоқе, Гулчеҳра опа, оилавий масалалар билан бўлиб, асосий мавзудан чалғибмиз-ку? Америкадан гапиринг, Америкадан...

- Бир бошдан гапирайми?

- Бўлмасам-чи?

2. "МЭРИ ТАЙСОН КЎРСАТГАН НОМЗОД"

— Америкада ҳуқуқшунослар, хусусан, адвокатлар мавқеи нечоғли баланд эканини кўпчилик яхши билади. Шундай нуфузли соҳа раҳбари - АҚШ адвокатлари уюшмаси раиси Мэри Тайсоннинг назари келиб-келиб менга тушиши етти ухлаб тушимга ҳам кирмаган эди.

Гап шундаки, яқин йиллардан буён USIA - АҚШ ҳукумати ахборот агентлиги ташаббуси билан "Ўзбекистоннинг етакчи аёллари" дастури ишлаб чиқилган. Унга кўра ўтган йили бир гуруҳ ўзбек аёллари уммон ортидаги диёрда бўлиб, тажриба алмашган эдилар. Бу ҳақда аввал эшитган бўлсам-да, вақтим келиб шу дастур иштирокчиси сифатида бу юрт тупроғига қадам қўйишим хаёлимнинг тор кўчасидан ҳам ўтмаган эди.

Шу йилнинг ёз ойларида USIAнинг юртимиздаги ваколатхонаси ходимаси Элнора Муродова уйимга қўнғироқ қилиб, зиммасига юқоридаги дастурда иштирок этиш учун Ўзбекистондан фаол аёллардан иборат гуруҳ тузиш ва номзодларни АҚШ элчихонаси маъмурияти ва USIA тасдиғига тақдим этиш вазифаси юклатилганини айтиб, номзодлар орасида мен ҳам борлигимни билдирди. Ҳайрон бўлиб сўрадимки, қайси савоблагим инсон бундай нуфузли дастурда иштирок этишим учун менинг номзодимни кўрсатди, деб.

"Америка адвокатлар уюшмаси раҳбари жаноб Мэри Тайсон", — дейди ҳамсуҳбатим ҳозиржавоблик ила!

Бу ҳақда турмуш ўртоғимга маслаҳат солдим. У киши бажонидил рози бўлдилар. Шундай қилиб, Элнорахон ҳужжатларимни расмийлаштиришга киришди.

Бироқ шундай бўлса-да, тез кунлар ичида уммон ортига сафар қилишимни ҳеч тасаввуримга сиғдиролмасдим. Ахир Ўзбекистонда қанча "манаман" деб юрган зукко, ишбилармон аёллар бор. Мен эса бор-йўғи юридик институтнинг оддий ўқитувчисиман. Халқаро ҳуқуққа оид қатор мақола, иккита китобим чиққанини айтмаса, ҳали дурустроқ иш қилиб ўзимни кўрсатмагандайман... Баъзи таниш-билишларнинг "... чиққан мақолангизни ўқидим, зўр", деган гапларини азбаройи кўнгил кўтариш учун қилинган лутф, дея қабул қилардим. Лекин камтарона фаолиятим кимсан Америка ҳуқуқшуносларининг раҳбари эътиборини тортиши мутлақо кутилмаган ҳол эди менинг учун.

Тегишли идоралар томонидан номзодим маъқуллангиб, самолёт паттасини қўлимга тутқазишганда, ишонинг, худди Кумушбибига ўхшаб, "қандай кутилмаган бахт!", дея хитоб қилганимни ўзим ҳам билмай қолдим.

Тўғри-да, Тошкент вилоятининг Ғазалкент деган муъжазгина шаҳарчасидаги оддий оилада туғилиб ўсган мендай оддий аёл кун келиб, дунёни кўриши, нефузли олий ўқув юртларида ўқиб, етакчи аёллар билан бақамти жаҳоннинг энг олди юртига бориши... ҳақиқатан кутилмаган бахт эмасми?! Эсимда, ўрта мактабни тугатиб, Россиянинг Томск шаҳрига ўқишга бормоқчи эдим. Лекин бувим бу қароримдан воқиф бўлди-ю: "Аттестатингни йиртиб ташлайман, ҳеч қаёққа бормайсан, қиз бола дегани ота-онанинг ёнида бўлиши керак, бало борми ўриснинг юртида, у ёқларда қолиб кетсанг биз нима қиламиз?" — дея оёғини тираб олганди. Ўшандаёқ, "Ўзбекистондан икки қадам нарини кўриш насиб этмас экан-да", деган хулосага келгандим. Россия нашрларида чет элга бориб келган тенгқур йигит-қизларнинг таассуротларини ўқиганимда, рост гап, юрагим эзиларди: "Жилла қурса, Москвани ўз кўзим билан кўрсайдим..."

Бувимнинг қайсарлиги сабаб - ҳужжатларимни Тошкент давлат чет тиллари институтига топширдим. Ўша йили омадим чопиб, талаба бўлдим ҳам. Бугун бувимга раҳмат айтгим келадики, агар у киши қайсарлик қилмаганларида Россияга кетиб, ким билсин, бугун нима билан машғул бўлардим. Қолаверса, Тошкентда чет тиллар институтида ўқиб бинойидек, инглиз тилини ўргандим. Турмушга чиққач, ҳаётим бутунлай ўзгарди. Бир йилча ўрта мактабда ўқитувчилик қилдим. Сўнг турмуш ўртоғим ёрдами билан ўзим орзу қилган соҳа - Тошкент давлат юридик институтига кирдим... Мана, иккинчи институтни тугатганимга ҳам анча бўлди, ҳозир шу даргоҳда ўқитувчиман. Юқорида: "Чет элга борган рус йигит-қизларининг таассуротларини ўқиб, юрагим эзиларди", дея қайд этдим. Мана, чет элни кўриш бизга ҳам насиб этди, мен ҳам таассуротларимни қоғозга туширяпман. Шукр...

... Шундай қилиб, аэропортдаман. Соат тунги ўн иккилар атрофида. Кузатгани чиққан турмуш ўртоғим, икки жажжи қизалоқларим билан обдон хайрлашгач, тегишли рўйхатлардан ўтиб, ҳамроҳларимни кутдим. Делегациямиз олти нафардан иборат аёл эканини билардим-у, бироқ ҳамроҳларимни танимас, бинобарин, улар ҳақида мутлақо тасаввур ҳам йўқ эди менда. Бўлажак ҳамроҳларим мени кўп куттирмади, уларнинг ўзлари мени топиб олишди, саноқли дақиқаларга чўзилган танишувдан сўнг самолётга чиқдик. Аксига олиб, менинг ўрним барча ҳамроҳларимдан анча нарида экан. Уларнинг ичида эпчилроғи бор эканки, тезда стюардесса қизни чақириб, қулоғига неларнидир пичирлади, қиз нимтабассум ила бош ирғади-да, бир зумда мени ҳам ҳамроҳларим ёнига жойлади-қўйди.

Кўп ўтмай биз ўтирган самолёт ўрнидан қўзғалди...

(Давоми келгуси сонда)

ҚАРИЯЛАРНИ ҚАДРЛАНГ

Донолар доноси Бузургмеҳрдан сўрашибди:

— Қайси ширинликнинг охири аччиқ?

— Ёшликнинг! — деб жавоб қилибди донишманд.

Шу тариқа ёшликнинг ширин онлари ўтиб кексалик эшик қоқаверади.Инсон умри бир тутам қил ёнганидан тезроқ ўтади.Ўтаётган умрдан кўра қилинмай қолаётган ишларимизга ачинайлик-да, эътиборни табаррук кексаларимизни қадрлашга, уларни авайлаб-асраш, қўлимиздан келганича парваришлашнинг ҳам қарз, ҳам фарзлигига қаратайлик.

Ўтиб бораётган йилимизни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Халқаро қариялар йили деб эълон қилганди.Муддао – дунёдаги кексаларга янаям яхшироқ меҳр-мурувват кўрсатиш.Шу муносабат билан БМТнинг юртимиздаги ваколатхонасида "Қарияларга бўлган муносабатда БМТ ҳаракатлари" мавзуида анжуман бўлиб ўтди. Унда Соғлиқни сақлаш, Ижтимоий таъминот вазирликлари, "Меҳри" аёллар жамияти, "Нуроний" жамғармаси, ОАВ ва бошқа ташкилотлар вакиллари қатнашди.

Йиғилишда "Ёши ўтган одамларнинг яхши ҳаёт кечиришига ҳисса қўшайлик" мавзуидаги БМТнинг қарияларга муносабати тамойиллари тақдим этилди.Унда қарияларнинг мустақиллик, жамият ҳаётида қатнашишлари, уларни парваришлаш, уларга ғамхўрлик кўрсатиш, ички саллоҳиятларини юзага чиқаришда кўмаклашиш, қадр - қиммат масалалари ўрин олган.Қарияларга муносабат тамойилларида жумладан шундай сатрлар ҳам бор:

"Ёши ўтган одамлар инсонга муносиб, осойишта ҳаёт кечириш имкониятига эга бўлсинлар, уларни эксплуатация қилиш (текин ишлатиш), уларга жисмоний ва руҳий зўравонлик қилишга йўл қўйилмасин.

Қарияларнинг ёшидан, жинсидан, ирқи ёки миллатидан қатъий назар, ногиронлиги ёки бошқа мақомидан қатъий назар, уларга адолат кўзи билан қаралсин, чунки улар барча инсоний ҳуқуқларга эгадирлар."

Норали ОЧИЛОВ

ММMда

НЕМИС ХОРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Жорий йилнинг 3 октябрь куни Германия халқи мамлакат ташкил топганининг 50 йиллигини, шунингдек совуқ уруш даври рамзига айланган Берлин девори қулаганининг 10 йиллигини байрам қилди. Ана шу тантаналар муносабати билан Германиядаги таниқли "Шубертбунд" эркаклар хори юртимизнинг Тошкент, Самарқанд, Бухоро шаҳарларида гастрол сафарларида бўлмоқда.

Мамлакатимиз маданий ҳаётидаги ушбу муҳим воқеа муносабати билан 2 октябрь куни Ўзбекистон Миллий матбуот марказида матбуот анжумани бўлиб ўтди. Унда маданий тадбирнинг ҳомийлари - "Даймлер-крайслер", "Глайзер", "Сиеменс" немис фирмалари, шунингдек, "Люфтганза" авиакомпанияси раҳбарлари иштирок этиб, журналистларга Ўзбекистон-Германия иқтисодий ва маданий ҳамкорлиги хусусида сўзладилар.

"Шубертбунд" раҳбари жаноб Ростдофер эса хорнинг тарихи, Ўзбекистонга ташриф сабаблари, бўлажак концертлар дастури ҳақида журналистларга ахборот берди. Маълум бўлишича, мамлакатимиз шаҳарларида мухлислар ҳукмига ҳавола этиладиган дастур "Ғарбу Шарқ" девони изидан. Буюк ипак йўли шеърияти" деб номланади. Албатта, сиз буюк немис шоири Гётенинг Шарққа хаёлий ташрифи маҳсули бўлмиш девондан хабардорсиз. Концертларда айни пайтда 250 йиллик юбилейи тантана қилинаётган машҳур шоир Гётенинг қаламига мансуб шеърларга ёзилган мусиқалар ҳам янграши боис дастур шундай номланган бўлса ажаб эмас.

"Шубертбунд" гастрол сафарлари 10 октябргача давом этади.

ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ ЎРГАНИЛМОҚДА

Ўзбекистон Миллий матбуот марказида хорижда таҳсил олган ўзбек журналистларининг "33+" клуби мунтазам фаолият юритиб келмоқда. 29 сентябр куни клуб аъзоларининг навбатдаги йиғини бўлиб ўтди. Унда клуб фаолиятини жонлантириш, аъзолар ақлий салоҳияти, тажрибасидан ёш журналистларни тарбиялашда фойдаланишни такомиллаштириш, халқаро журналистик ташкилотлар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш масалалари юзасидан фикрлашиб олинди.

Ҳар бир учрашувда хорижий мамлакат ОАВ тизими ҳақида клуб аъзоларидан бирининг маъруза қилиши анъанаси бу гал ҳам давом этди. Аввалги учрашувларда АҚШ, Буюк Британия матбуоти хусусида суҳбатлар бўлиб ўтган бўлса, бу гал журналистлар Ҳиндистон оммавий ахборот воситалари хусусида фикр алмашдилар. Клуб аъзолари ушбу мавзуда "33+" президенти, таниқли ҳиндшунос-журналист Аҳмаджон Қосимовнинг маърузасини тингладилар.

Учрашувларда хорижий оммавий ахборот воситаларининг ижобий тажрибалари ўрганилиб, ундан миллий матбуотимиз равнақи йўлида ижодий фойдаланиш асосий мақсад қилиб олинган.

Мен исён қилаяпман, демакки, биз яшаётирмиз

ТАФАККУР

Ким у исён қилаётган инсон? — "Йўқ", деб айтадиган одам. ...рад этади, лекин инкор қилмади: у айни чоғда ўзининг илк ур...нишидаёқ "Ҳа", дейдиган одамдир. Бутун умри давомида буйруқ кўрсатмалар измида яшаган ҳеч кутилмаганда навбатдаги кўрсатмани номақбул деб топди...

* * *

Фақат пухта англаш лозим: биз нимани истаймиз? Биз фақат бир нарсани — энди ҳеч қачон қиличга енгилмасликни, ақл-идрокка хизмат қилмайдиган куч-қудратни энди ҳеч қачон тан олмасликни истаймиз.

Тўғри, бу бениҳоя улкан, қамровсиз вазифа. Бироқ бизнинг ишимиз — ортга чекинмаслик. Менинг ақл-идрокка бўлган ишончим тараққиётга ёки қандайдир тарих фалсафасига умид боғлаш даражасида эмас. Аммо, ҳарҳолда шунга ишонаманки, одамлар ўз тақдирларини янада теранроқ англаб етишга интиладилар. Биз ҳаёт, тириклик шарт-шароитлари билан ўзаро боғланганмиз. Айни чоғда, ҳамма борган сари яхшироқ шароитларни танлаётир. Биламизки, зиддиятлар одамизга нифоқ солади, лекин улар билан мур... ...илмаслик, қандай бўлмасин, бу зиддиятл... юмшатиш кераклигини ҳам биламиз. Биз ... ...сонлармиз, озод юракларнинг адоқсиз соғи... ...қондириш бизнинг бурчимиздир...

Албер КАМЮ

АЖАБ!

Ҳар йили 800.000 аме[...]лик ўзини ўлдиришга уринар экан. [...]дан 31 минги ҳаётдан кўз юм[...]да.

Буям американа демократиянинг бир кўриниши бўлса керак-да!

ЧИҚҚАН ҚАРСАК

алломаларни берган. Умуммаданиятимиз тарихида эса нафақат Марказий Осиё халқларини, балки бутун дунё афкор оммасини аҳиллик, меҳр-оқибат, дину диёнатга чорлаган, умумбашарий қадриятлар яратган Имом Бухорий, Рўдакий, Жомий ва Навоий, Нақшбанд ва Яссавий, қолаверса, Абай, Қодирий ва Айнийдек сиймолар бор. Назарбоев Марказий Осиё халқларининг тарихий бирлигини ибрат қилиб кўрсатмоқчи бўлса, тарихий илдизларимизни аниқ тасаввур этиши керак-ку!

Модомики, маданий-маънавий бирлашиш ҳақида гап кетар экан, давлат арбоби қандай асосларда бирлашиш жоиз эканлигини ҳам далиллаб бериши лозим эди. Минтақавий тарихий-маданий онгимиз ва тафаккуримиз қандай асосларда бирлашиши керак? Менимча, Марказий Осиё халқларини бирлаштирувчи омиллар: **тарихий бирлик, миллий қадриятлар, урф-одатлар, дин, маданият, маърифат, шарқона тафаккур-ахлоқ тамойилларидан иборат.** Афсуски, маърузада бу ҳақда жўяли фикр билдирилмаган.

Нотиқнинг Марказий Осиё давлатлари ўртасидаги иқтисодий интеграцияни чуқурлаштиришга қаратилган даъвати ҳақида ҳам алоҳида тўхталиш лозим деб ҳисоблайман. Ушбу даъват Қозоғистоннинг «Тўртлар иттифоқи»ни қўллаб-қувватлаш сиёсати шароитида ҳавога йўлланган пуч гаплар эмасми? **«Биз ўзимизни ички муаммоларимизга шу даражада берилиб кетганмизки, баъзан интеграциялашнинг иқтисодий потенциали ҳақида, ҳамкорликдаги ёки яхлит иқтисодий стратегиялар ва ривожланиш режалари ҳақида умуман ўйламаймиз»** деган мулоҳазани ҳар қандай жиддий мутахассис истеҳзо билан қабул қилиши табиий. Чунки ўз уйингдаги муаммоларни ҳал этмай туриб, қўшнинг билан қандай муроса қилишинг мумкин?!

Нотиқнинг Марказий Осиё минтақасини бирлаштирувчи ягона коммуникацион режанинг йўқлиги ҳақидаги қарама-қарши фикрлари ҳам ҳайрон қолдиради кишини. Дастлаб бундай режанинг умуман йўқлигидан ёзғириб, кейинроқ эса ТРАСЕКА лойиҳаси транспорт салоҳиятимизни рўёбга чиқаришнинг асосий йўналиши бўлмоғи лозим дея таъкидлайди. Хўш, ким бунга қарши? Марказий Осиёдаги барча мамлакатлар шунинг тарафдори эмасми? Лекин тарафдорлик бошқа-ю амалий сиёсат бошқа. Масаланинг моҳияти ана шунда.

Назарбоевнинг фикрича, гўё ҳар бир республика коммуникация тузилмаларини ўз билганича, бошқалардан маслаҳатлашмай қураётган эмиш: **«Насиялар эвазига стратегик аҳамиятдаги коммуникация шаҳобчаларини – темирйўл, автомобиль йўллари, алоқа тузилмаларини – бошқалар билан ҳисоблашмай фақат ўз давлатларимиз эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда қуряпмиз. Оқибатда, ҳудудда яхлит коммуникация режаси йўқ».** Қизиқ, наҳотки Қозоғистон раҳбари 1991 йилнинг 13 декабрида Ашғабат шаҳрида Тежен-Серахс темир йўли қурилиши ҳақида Қирғизистон, Туркманистон, Ўзбекистон давлат бошлиқлари билан шартномага имзо чекканини унутган бўлса? Қолаверса, бундан кейин ҳам ягона коммуникация тизимини вужудга келтириш учун муттасил иш олиб боріляпти.

Энди мана бу сўзларга эътибор беринг: **«Биз 2001 йилдан бошлаб тўла қувват билан ишлай бошлайдиган Трансосиё темир йўлини қайта тикладик. Бироқ ҳар ким ўзининг алоҳида участкаларига тариф ва солиқларни оширган ҳолда, яъни кундаликдаги манфаатлар назаридан ёндашадиган бўлса, биз рақобатни ва умум юк ҳажмини йўқотамиз».**

Хўш, айнан алоҳида участкада божхона тўловлари ва солиқлар ҳажмини бугунги манфаатларни ўйлаб ошириб юборишни ким бошлаб беряпти? Аввало Қозоғистон эмасми? Менинг билишимча, Ўзбекистон томони турли даражадаги учрашув ва музокараларда бу муаммони халқларимиз манфаатини кўзлаб ҳал қилишни таклиф этиб келмоқда.

Бирлашайлик, яқин бўлайлик, ҳамкорлик қилайлик. Қанчалар чиройли, жозибадор иборалар. Агар Қозоғистон раҳбари маърузасини синчиклаб ўқисангиз, Марказий Осиё давлатлари иқтисодиётини интеграциялаш асносида «ягона валюта иттифоқи»га эга бўлишни асосий стратегик ва иқтисодий мақсад қилиб қўйганлигини илғайсиз. Бу гаплардан бир вақтлар айтилган «Евроосиё иттифоқи»ни тузиш ташаббусининг ҳиди келмаяптими? Ҳар бир мустақил давлат ўз миллий валютасини мустаҳкамлаш чора-тадбирларини кўраётган бир пайтда ягона валюта иттифоқи тузиш кун тартибидаги гапми?

Халқаро тадқиқотчиларнинг таъкидлашича, ягона валюта иттифоқи иқтисодий ўсиш мароми, ташқи савдо айланиши, ишсизлик ва инфляция даражаси, инвестиция оқими ва бюджет юритилиши бир хил бўлган давлатларда жорий этилиши мумкин. Шунингдек, маърузада тилга олинган ягона савдо-божхона зонаси яратиш ҳақидаги гаплар ҳам ҳақиқий ҳаётдан узилган хаёлнинг мевасидир. Чунончи, минтақадаги Қирғизистон Республикаси аллақачон Бутунжаҳон савдо ташкилотига ўтиб кетган бўлса, Қозоғистонда божхона тўловларини ҳар бир вилоят ҳокимининг ўзи билганича ўрнатса, Назарбоев назарда тутган стратегик мақсадларга қачон эришиш мумкин бўлади?

Маърузачи иқтисодий интеграция муаммолари ҳақида сўз юритар экан, ҳар бир давлатнинг биқиқ йўлдан кетаётганлигини танқид қилади ва бирлашишга даъват этади. Ҳолбуки, бу ҳам янги гап эмас. Ахир, 1992 йилнинг 10 майида Эрон, Қирғизистон, Покистон, Туркия, Туркманистон, Ўзбекистон қаторида Қозоғистон ҳам иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги битимга қўшилган эди-ку? Мазкур давлатлар ўтган давр мобайнида бу йўлдаги ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилиб, амалий тадбирлар кўришмоқда.

Президент Н.Назарбоевнинг фикрича, Марказий Осиё зиёлилари олдидаги асосий вазифалардан бири - минтақавий интеграция учун лозим руҳий-маънавий ва маданий шароитларни яратиш. Буни эшитиб, айрим сиёсатчиларни реал воқеликдан узилиб қолган кишилар деб ўйлаш мумкин. Чунки Марказий Осиё халқларининг интеграцияси орзу ёки келажакка мўлжалланган лойиҳа эмас, бу – бор нарса, бу мавжуд воқелик бўлиб, фақат ташкилий, ҳуқуқий ва сиёсий шаклларга муҳтождир... Бу интеграция ўз моҳиятига кўра ҳамиша халқ интеграцияси бўлиб келган ва шундай бўлиб қолмоқда.

Ҳар қандай янги ташаббуснинг муваффақияти муайян соҳада олдин қилинган ишларнинг эътирофи, уларни холисона таҳлил этишдан чиқарилган хулосаларга боғлиқ. Ахир, мустақилликнинг илк давридаёқ Марказий Осиё интеграциясини фаоллаштиришга қаратилган ташаббуслар, жумладан Қозоғистон раҳбарияти ҳам қўллаб-қувватлаган «Туркистон – умумий уйимиз» ғояси айни шу интеграция соҳасида қўйилган дастлабки қадам эмасми?

Бу борада Ўзбекистонда амалга оширилаётган йирик тадбирларга бир назар солайлик. 1992 йилнинг бошида байналмилал маданий марказ тузилди, шу йилнинг баҳорида Марказий Осиё республикалари театрларининг "Наврўз - 92" халқаро анжумани бўлиб ўтди, кейин "Ўрта Осиё ва жаҳон цивилизацияси" мавзуида халқаро анжуман, Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистонда яшовчи уйғур рассомларининг биринчи халқаро кўргазмаси ўтказилди.

Самарқандда бу йил иккинчи марта ўтказилган «Шарқ тароналари» халқаро фестивали, ҳеч шубҳасиз, нафақат Марказий Осиё, балки бутун дунё маданият арбобларини бирлаштирган анжуман сифатида довруғ таратди.

Исломгача бўлган ёзувларни ва бу ёзувдаги ёдгорликларни ўрганишга бағишланган, шунингдек, Хожа Аҳмад Яссавий меросига бағишланган халқаро илмий-маърифий анжуманлар, қардош халқларнинг 16 та хусусий галереяси намойиш этилган "Осиё-Арт" иккинчи халқаро кўргазмаси ва шу йўналишдаги ишларнинг самараси сифатида 1995 йилнинг 1 сентябрида **"Туркистон халқлари анжумани"** нодавлат халқаро ҳаракати таъсис этилди.

Ўша йили 21 ноябрь куни эса "Туркистон" саройида Марказий Осиё мамлакатлари қардош халқлари маданиятлари ваколатхоналарининг тантанали очилиши бўлиб ўтди. Анжуман қатнашчилари минтақа илмий-ижодий жамоатчилиги халқаро ҳаракати - Марказий Осиё халқлари маданияти ассамблеясини тузиш ҳақида қарор қабул қилди. Ассамблея шундан буён Марказий Осиёдаги мустақил давлатлар илмий, ижодий зиёлилари бирдамлигига хизмат қилиб келмоқда. Ассамблеянинг "Марказий Осиё маданияти" халқаро газетаси **"Туркистон - умумий уйимиз!"** шиори остида беш тилда нашр этилмоқда.

Бу ишлар, табиийки минтақанинг сиёсий ва маданий тақдири бирлигини таъминлаш учун, қондош-қариндош халқлар бу мураккаб оламда бир-бирига елкадош бўлиб, яхши-ёмон кунда бир-бирига суяниб, бир-бирини қўллаб, бир оила каби аҳил-тотув яшаши учун қилинмоқда.

Шубҳасиз, Назарбоев ўз маърузасида Марказий Осиё Президентларининг фан ва маданият соҳасидаги буюк хизматлари учун (эътибор беринг «Буюк хизматлари учун» ордени) мукофоти, иқтисодий муаммолар бўйича Марказий Осиё институти, энциклопедия ва журнал ташкил этиш, адабиёт ва санъат анжуманлари, фестиваллар ўтказиш каби муҳим таклифларни ўртага ташлайди.

Бироқ аллақачон шу мақсадлар йўлида хизмат қилаётган «Наврўз» фестивали, «Туркистон халқлари анжумани» нодавлат халқаро ҳаракати, атоқли адиб Чингиз Айтматов раҳбарлигида фаолият кўрсатаётган Марказий Осиё халқлари маданиятлари Ассамблеяси, «Марказий Осиё маданияти» газетаси ҳақида лом-мим демайди.

Ахир, режалар белгиланаётганда, қилинган ва қилинаётган ишларга холис баҳо бериш, шундан сўнг тегишли хулосалар чиқаришгина амалий натижаларга олиб келиши аён-ку?!

Маърузани ўқиш жараёнида туғилган ушбу таассуротлар менинг шахсий фикр-мулоҳазаларим, албатта. Агар анжуманда фан ва маданият арбоблари ўзаро фикр алмашиб, баҳс-мунозараларга киришиб, тарих ва замон ҳақиқатини ақл тарозусидан ўтказиб муайян хулосалар чиқаришганларида ва шундан кейин амалий таклифлар ўртага ташланганида, ўйлайманки, қўшимча мулоҳазалар учун ўрин қолмасди.

Хулоса қилиб айтганда, Марказий Осиё давлатларининг ўзаро дўстлик, ҳамкорлик, ишонч, ҳурмат, оға-инилик муносабатларида яшашга интилиши қадим-қадимдан қондош ва жондош бўлиб келган халқларимизнинг табиатига, азалий орзу-истакларига мувофиқдир. Ана шу эзгу ният йўлида халқларимиз ўртасида маданий алоқаларни янада ривожлантириш, мустақиллигимиз келажагига ишонч руҳини мустаҳкамлашда фан ва маданият арбобларининг хизматини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди.

Асадулла ҲАҚНА...

Ўзингни англаб ет!
ҲУРРИЯТ Мустақил газета
6 - 12 октябрь 40 (142)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМО[В], Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДО[Ш]ШЕВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИ[Д]ДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳм[он] ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси[да] 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчил[ар] кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилот учун — 23[..]

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни [...] хона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, [...]

Навбатчи муҳаррир: Абдураҳмон ТАШАНОВ
Топшири[...]
Буюрт[ма...]

Му[а]ллиф фикри таҳририят нуқтаи [назаридан фарқла]ниши мумкин. Таҳририятга юборилган [мақол]аларга [ёзм]а жавоб қайтарилмайди.

ХУРРИЯТ
Мустақил газета
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

...НГИЗГА БАРАКА!

...теъдод- ...ржавоб ...жамоат ...лақачон ...ати- ...о ака ...мина ...Горь- ...институ- ...ида яқиндан ... Ўшанда мен ...иттифоқнинг фантас- ...аргузашт ва детектив ...тлари соҳасида қалам ...тувчи ёш ёзувчилари- ... биринчи бутуниттифоқ ...инарида иштирок этишга ...риф буюргандим. Абду- ...ҳор ака эса, Адабиёт ин- ...тутининг олий курслари- ... таҳсил олаётганди. Биз ...р ётоқхонада, бир қаватда ...аганимиз учунми, қарийб ... куни кечқурун кўришар- ...к.

Мен ушбу мухтасар мақо- ...ида Абдуқаҳҳор аканинг ...иб ва драматург сифатида- ... ижоди, китоблари, теле- новеллалари ва бу дратамур- гимиз яратган ўнлаб пьеса- лар хусусида тўхталиб ўтмоқ- ...чи эмасман. Адабий жамоат- ...лигимиз ва муҳтарам ўқув- ...аримиз буларни менсиз ...анча яхши билишади. ...о, бу ҳассос ижодкори- ...ҳақида атоқли адиб ва ...паримиздан Комил ...1949, Саид Аҳмад, Озод ...афиддинов, Бўрибой ...едов, Воҳид Зоҳидов, ... Қаюмов, Лазиз Қаюмов, ...ҳиддин Мамажонов, Ма- ... Раҳмонов, Туроб Тўла, ...т Файзий, Ҳафиз Абду- ...ов, Собир Мирвалиев, ...али Имомов, Пирмат ...ҳамедов ва яна алла- ...ардоқли устозларимиз ...мкасбларимиз кўп ва ...ёзишган, ёзишаяпти, яна ёзишади.

...бдуқаҳҳор аканинг эли- ...зига тушган жасур пуб- ...ст адиблиги ва фаол жа- ...арбоби экани ҳақида ...п "маҳмадонагарчилик" ...ниятим йўқ. Илло, у ...олонларда, ҳар хил ...арда эмас, балки ўз ...и билан жамиятимиз ва ...аримиз онгига билво- ...ьсир этиб келаётгани, ...у ҳам адолат учун ку- ...инг бир йўли ва усули ... вақтида Абдуқаҳҳор ...нинг, айниқса, ўзбек ти- ...а давлат тили мақоми бе- ...лишига бағишланган қатор ...қолалари республикамиз- ...нг энг нуфузли газета ва ...урналларида чоп этилгани- ...и кўпчилигимиз яхши била- ...миз. Ўша давр матбуот саҳи- фаларини қайта варақласак, "Тилнинг тириклиги - халқ- нинг мавжудлиги", "Саодат калити", "Тил, миграция ва иқтисод", "Юртдошлик бур- чимиз", "Ер фарзандлари ке- рак", "Тил ва матбуот", "Тил ва ижтимоий ҳаёт", "Тийрак кўз, ... қалб билан", "Пойтахт қиёфаси - миллат қиёфаси" ...аби сарлавҳалар ...да босилган ...к-йирик ...қолаларга кў... ... тушмай ...ожи йўқ. Бул... - Аб- ...қаҳҳор Иброҳ...ов ...амига ...нсуб. Булар... ...к ти- ...а давлат ти... ... бе- ...лмаган оғир... ... да- ...лик билан ... ... эди. ...ан ва турм... ... али- ...г бир неча ... ...этма- ... босилган "... ... Ҳуррик- ...и - халқнинг ... ...лиги" ...оласи юзасидан ... жур- ...хонлардан бир ярим мин- ...дан зиёд мактуб келади, бу- ...лар муаллиф архивида сақ- ланмоқда.

Абдуқаҳҳор Иброҳимов- нинг ўз ижодида диний мав- зуларга жиддий эътибор бе- риб келаётганлиги ҳам ҳеч кимга сир эмас. Ҳали дини- миз ва диний уламоларимиз, ҳатто оддий диндорларимиз ҳам қаттиқ тазйиқ остида бўлган шўролар замонида - 1988 йил ёзилиб, 1989 йили Ҳамза номидаги академик драма театримизда саҳналаш- тирилган "Пуч" трагикомеди- ясида руҳоният аҳлининг ва- кили - мадраса мударриси Хонқаро хазратларини ижо- бий образ сифатида талқин қилади. Бу йигирманчи-ўтти- зинчи йиллардан кейинги адабиётимиз ва саҳна санъа- тимиз тарихида руҳоний об- рази илк бор ижобий образ тарзида тасвирланиши эди.

Собиқ СССР ичидан зил кетиб, нураб, охири тарқаб кетган даврларда ҳам Абду- қаҳҳор аканинг жасорат кўрсатиб қалам тебратгани, ўз халқи ва она-Ватани олдида- ги бурчини шараф билан адо этганининг гувоҳи бўлганмиз. Муаллиф ўшанда матбуотда- ги қатор чиқишларида ватан- парвар, билимдон, довюрак ва зукко сиёсатшунос экани- ни кўрсатади, гап эл-юрт тақ- дири ҳақида бораётганини теран ҳис этаркан, ҳамма нар- сани ўз оти билан аташдан чўчимайди, лўттибозларни лўттибоз, сохтакорларни сох- такор, деб рўй-рост айтади. Собиқ СССРнинг биринчи президенти М.Горбачевнинг сиёсий ўйинларини, лўтти- бозликларини, унинг респуб- ликамиздаги гумаштаси бўлмиш лаббайгўй Р.Нишо- новнинг ялоқхўрликларини аёвсиз фош этади, қилмиш- ларини матбуот орқали хал- қимизга етказади.

Маълумки, учинчи иттифоқ шартномаси тасдиқланмоқчи бўлган умумхалқ референду- ми 1991 йилнинг 17 март ку- нига белгиланган эди. Шу "тадбир" арафасида "Халқ сўзи" газетасининг тўртта со- нида /№ 6-7 ва 11-12/ бо- силган "Қалбим нотинч" ном- ли туркум мақолаларида му- аллиф бу шартномани "учин- чи тузоқ" деб атайди, халқи- мизни ана шу манфур ту- зоққа илинмасликка даъват этади.

Абдуқаҳҳор Иброҳимов ҳаёти ва ижодий-сиёсий фа- олияти ҳақида яна жуда кўп "теша тегмаган" гапларни ай- тиш мумкин. Камина эса ушбу мухтасар мақоламда ўша 1977 йили Москвада кўриш- ганимизда Абдуқаҳҳор ака- нинг ўзи ҳикоя қилиб берган марҳум устози билан боғлиқ ғаройиб ҳикояни сўзлаб бер- моқчиман.

1971 йили Абдуқаҳҳор Иб- роҳимов собиқ СССР Ёзувчи- лар уюшмаси ва Иттифоқ Ма- данияти вазирлиги томонидан Душанбе шаҳрида ўтказилган драматургларнинг минтақа- вий семинарида республика- миз вакили сифатида ўзининг иккинчи саҳна асари - "Арра" сатирик комедиясининг рус- ча сўзма-сўз таржимаси би- лан қатнашади. Буни қаранг- ки, у ижодий анжуманда ма- шҳур рус ёзувчиси ва драма- турги, тўрт марта Давлат му- кофотига сазовор бўлган Ни- колай Вирта раҳбарлик қила- ётган гуруҳга тушиб қолади. Атоқли адиб ёш драматург- нинг "Арра"си билан танишиб чиққач, бу сатирик комедия ҳам, унинг муаллифи ҳам унга жуда маъқул келиб қолади. Устоз драматург навқирон ҳамкасабасини ижодий маъ- нода ўзига тенг кўриб, унинг ижозати билан бир ойлик се- минар давомида "Арра"ни русчага бадиий таржима қилишга киришади. Бундай муваффақият Абдуқаҳҳор ака- нинг етти ухлаб тушига ҳам кирмаганди, албатта.

Лекин Тошкентда - рес- публика Ёзувчилар уюшмаси ва Маданият вазирлигидаги айрим раҳбар шахслар ёш драматургнинг минтақавий семинарда бундай эътиборга сазовор бўлганига, асари ма- шҳур драматург томонидан таржима қилинганига унчалик ишонишмайди, бошловчи қаламкаш қаёкда-ю, бутун жа- ҳонга донғи кетган Николай Вирта қаёкда! Хуллас, тўра- чилик бошланади, бир парча қоғоз - ҳужжат талаб қили- шади. Ўзига қанчалик оғир бўлмасин, ёш адиб бу ҳақда Николай Виртага мактуб йўллайди ва тез орада жа- воб мактуби ва "Арра" ҳақида ёзилган илиқ тақризни ола- ди. Шундан кейингина маҳал- лий тўраларимиз ишонишга мажбур бўлишади. Кейинча- лик "Арра" сатирик комедия- си қатор театрларда саҳна- лаштирилиб, "Звезда Восто- ка" журналида Н.Виртанинг сўзбошиси билан босилади.

Асарнинг устоз адибга ман- зур ва маъқул бўлганининг боиси шундаки, унда собиқ шўролар даврининг фожеа- лари теран ва қизиқарли саҳ- налар орқали очиб ташлана- ди. Ҳали-ҳануз ўз аҳамияти- ни йўқотмаган бу асар бугун- ги кунимиз учун ҳам долзарб муаммоларни кўтаргани боис ҳам муваффақият қозонган.

Шу-шу Николай Вирта би- лан Абдуқаҳҳор Иброҳимов устоз ва шогирд, маслакдош ижодкорлар, маънан яқин ки- шилар бўлиб қолишади. Шундан бошлаб Абдуқаҳҳор ака меҳнат таътилини ёзда устозининг Москва яқинида- ги дала ҳовлисида у билан биргаликда ўтказади. Бундай самимий муносабат то Нико- лай Вирта вафотига қадар, яъни 1976 йилнинг январ ой- игача муттасил давом этади.

Николай Вирта билан Аб- дуқаҳҳор Иброҳимов ўртаси- даги муносабат ҳар қандай ғаразу таъмалардан холи, са- мимий инсоний муносабат эди.

Болалигидан диний тарбия олиб, художўй бўлиб ўсган машҳур рус адиби 1975 йил- нинг декабрида, олтмиш тўққиз ёшга тўлганида бетобла- ниб қолади. Дилида ҳаёт шоми яқин- лашаётганини сез- гач, ўлимни бўйни- га олади охират са- фарига тадорикни васиятнома ёзиш- дан бошлайди. Буни қарангки, ўзининг балоғат ёшига ет- ган, уй-жойли бир қизи ва икки нафар ўғли, бир неча не- вараси бўла туриб, васиятномасини дини, миллати, тили буткул бошқа одам - Абдуқаҳҳор Ибро- ҳимов номига ёза- ди. Расман тасдиқ- ланган, адибимиз- нинг шахсий архи- вида сақланиб кела- ётган ушбу васиятномада, жумладан, шундай сатрлар бор:

"АРРА", ВИРТА ВА...

Абдуқаҳҳор Иброҳимовнинг 60 йиллиги

"Менинг Васиятномам. Москва. 1975 йилнинг 7 де- кабри. Мен, Николай Евге- ньевич Вирта, ўзимнинг ушбу хатти-ҳаракатимга онгли ра- вишда масъулият сезган ҳолда, ақл-ҳушим жойида бўлган ҳолатда мазкур Васи- ятномамни Абдуқаҳҳор Абду- саматович Иброҳимовга ёз- моқдаман. Гарчи отаси бошқа бўлса-да, мен уни ўзимнинг маънавий ўғлим деб биламан. Мен ундан - Абдуқаҳҳор Иб- роҳимовдан ўтинаман ва унга қуйидагиларни буюраман:

1. Мен вафот этгач, жаса- димни Переделкино қишло- ғидаги қабристонга - онам- нинг қабри ёнига дафн эт- гин..."

Васиятноманинг бундан кейинги моддаларида уй- жой, мол-мулк ва шу каби- ларга ворислик ҳуқуқи Абду- қаҳҳор Иброҳимовга берил- ган, унинг муайян қисмини меросхўрлардан қайси бири- га тақсимлаб бериш, қайси бирларини меросдан маҳрум этиш кўрсатиб ўтилган, улар- нинг номлари бирма-бир са- наб ўтилганди.

Ўшанда, 1976 йилнинг қаҳратон қишида Москва ада- бий жамоатчилиги ўртасида машҳур адибнинг вафот эт- гани хабаридан кўра у ёзиб қолдирган васиятнома кўпроқ овоза бўлади, шов-шув кел- тириб чиқаради. Марҳумни ўз оиласида бегона қилиб, ёлғ- излатиб қўйган хеш-ақрабо- лари ва айрим ёзувчилар вас- васага тушишади. "Тошкент- лик у азиат ким бўлибди ўзи? Нима ҳаққи бор унинг ворис бўлишга? Ўроқда йўқ, машоқ- да йўқ, хирмонда ҳозир бўлиб, Переделкинодаги икки қаватли иморату бир гектарлик ҳовлига, ундаги бой кутубхонага, тўриқ оту отхонага эга чиқарканми? Бундан бу ёғига - йигирма беш йил давомида муаллиф- лик ҳуқуқи бўйича қалам ҳақини олиб юраркан ми?.. Васиятнома қалбаки, уни эк- спертизадан ўтказиб, бекор қилиш керак, тамом-васса- лом!"

Ўша кунлари Абдуқаҳҳор ака Тошкентда бўлиб, бу гап- сўзлардан буткул бехабар эди. Москвага етиб борганида, устозининг оила аъзола- ри ва хеш-ақраболари, ме- рос талаб қилиб келган, деб уни ўта совуқ кутиб олиша- ди. У ҳамма гапдан хабар топ- гач, узоқ сукутга толади. Жа- моат жам бўлиб собиқ СССР Ёзувчилар уюшмасининг казо-казо раҳбарлари етиб келгач, у Васиятномага ўз муносабатини билдиради: "Ўлим ҳақ. Мен марҳумнинг маънавий ўғлиман ва ҳами- ша шундай бўлиб қоламан".

Шу тариқа у ўта олижаноб- лик ва бағрикенглик кўрса- тиб, Васиятноманинг фақат маънавий жиҳатларини адо этишни ўз зиммасига олади. Абдуқаҳҳор мол-мулк, уй-жой ва қалам ҳақига оид қонуний ҳуқуқларидан марҳумнинг оила аъзолари ва СССР Ада- биёт жамғармаси фойдасига воз кечади ва бу ҳақда шу ондаёқ тилхат ёзиб беради. Кутилмаганда воқеанинг бун- дай тус олишини ҳар ким ўзи- ча йўяди, ўз қаричи билан ўлчаб баҳолайди. Марҳум- нинг ҳамкасб тенгдош дўстлари: "Тантилик яхши-ю, лекин, ҳеч қурса, кутубхона- дан воз кечмаслик керак эди- да", дея афсусланишади. Ёзувчилар уюшмаси раҳбари- яти эса, уни тўла қўллаб-қув- ватлаб, осмонга кўтариб мақ- ташга тушиб кетади.

Биз бу қисқа мақоламизда Абдуқаҳҳор аканинг инсоний фазилатларидан бир шинги- ли ҳақида тўхталдик, холос. Ўзининг 60-баҳорини ижодий куч-қувватга тўлган ҳолда қаршилаётган муҳтарам ади- бимиз, драматургимиз ва жа- моат арбобимизнинг ҳамиша шундай олижаноб, бағри кенг, кўнгли дарё инсон бўлиб қолишига имонимиз комил, унга биз доимо ҳаётий, ижодий ва илоҳий омадлар ёр бўлишига тилак- дошмиз!

Ҳожиакбар ШАЙХОВ,
ёзувчи, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Алп-Жамол мукофоти совриндори

ТАҲРИРИЯТДАН: Таниқ- ли адиб ва толмас публи- цист Абдуқаҳҳор ака "Ҳур- рият" таҳририят ҳайъати аъзоси сифатида ҳам биз- га яқин ака, дўст ва мас- лаҳатчидир. "Ҳуррият"чи- лар ва муштарийларимиз номидан Абдуқаҳҳор ака- га мустаҳкам соғлиқ, яна- да ижодий парвозлар ти- лаймиз.

МУҲАББАТ АЯНИНГ ҲИКМАТИ

ВОҚЕА

Озод уйга одатдагидек кеч қайтди. Асаблари то- лиққани ҳам майли, унга азоб бераётган бошқа нарса эди.

Онаси дардга чалинди.

Муҳаббат ая ҳаётнинг кўп аччиқ-чучугини тотиган, одам таниган, бир сўзли, қатъиятли аёл эди. Нима- дир бўлдию, дарди аримай қолди. Касалхонада ётди, беш ўғли, икки қизи атро- фида жонини нисор қилиб, гирдикапалак бўлишди. Бо- қизмаган табибу бошқа қолмади.

Начора, кексалик экан, фарзандлар, жигаргўша- лар ҳарчанд уринмасин, нафи кўп сезилмади.

Озоднинг ичини кемира- ётган азоб шу эди. Бироқ у ўз кайфиятини бошқалар- га сездирмади, айниқса онасининг ҳузурига очиқ чеҳра билан кирди.

Озод уйга қайтмагунича бошини ёстиққа қўймайди- ган Муҳаббат ая шу аҳво- лида ҳам мижжа қоқмаб- ди. Ўғлини кўриб бошини кўтарди.

Озод синчков эди - бир қарашда онаизорининг аҳвол-руҳиясини илғадию, ич-ичидан зил кетди, лекин сездирмади. Муҳаббат ая ҳам зийрак аёл эди - Озод- даги ўзгаришни пайқади, пайқадию, сир бой берма- ди.

- Тузукман, ўғлим... ўзинг яхши келдингми? - деб оҳиста сўради.

Озод кундузи тушлик чо- ғида ҳам бирров уйига кел- ган, онаси билан пича суҳ- батлашиб ўтириб, ишига шошилган эди. Юмушлари бошидан ошиб ётганига қарамай икки марта хоти- нига қўнғироқ қилди - она- сининг аҳволини суриштир- ди. "Бирон нарса тотинди- ларми?" деб сўради.

- Ҳм... - деди хотини.

Бу қабилдаги "ҳм..." Озоднинг қулоғига "Йўқ" бўлиб эшитилди. Эшитилма- ди, ханжардек ботди.

Дарвоқе, боя тушликда келганида косадаги таом- га қўл урилмаганига разм солди. Онасининг кўнгли учун атайин шумликни ўйла- ди.

- Опа, бирга овқатла- найлик, сизга шерик бўлиш учун келдим.

Онаси синиқ жилмайди, лекин Озоднинг бу "най- ранги" иш бермади.

Мана, қош қорайган, ҳадемай ётар чоғи, онаси яна таомга қўл теккизмаб- ди.

- Нима, опа, қорнингиз очмадими? Ахир...

Озод гапини тугатолма- ди.

- Очди, - деди Муҳаб- бат ая, - қорним оч.

Озод ҳайрон бўлди.

- Оч бўлса, мана, кўнглингиз нима тусаса...

- Овқат йўқ.

"Нима?!" - Озод тааж- жубдан ҳайқириб юборди. Қандайига онаси оч қола- ди?! Бутун шаҳарда сўзини бировга бермайдиган беш оға-ини, ёнма-ён ҳовлилар- да яшайдиган беш овсин, турмушга чиқиб кетган қиз- лари, яна қанча невара- чевара... ҳамма-ҳамма Му- ҳаббат аянинг хизматига шай бўлса-ю, онаси оч қол- са?!

Озод "ҳозир" деди-да, ташқарига чиқди. Унинг ав- зои бузилганини кўрган хо- тини югуриб келди.

- Пешинда ким овқат берди?!

- Сайёра... - деди хоти- ни, гап нимада эканини ту- шунмай.

Сайёра - келинлар ора- сида анча пазанда ҳисоб- ланади. Озод индамади.

- Кечки овқатни ким пи- ширганди?! - яна сўради у қовоғини уюб.

Хотини "мен" деб улгур- мади, Озод баттар тутақ- ди.

- Овсинларингни чақир! Ҳаммасини!

Беш ака-ука қанчалик иноқ бўлса, овсинлар ҳам улардан қолишмас, бунда аввало Муҳаббат аянинг хизмати катта эди. Озод ҳам келинларига амри фармон қилишга ўзини ҳақли санар эди.

-Уят-номус эмасми?! - деди у бешала овсинни қатор сафга қўйиб. - Ка- сал ётган онамиз оғзига ёқадиган овқат йўқлигидан оч ётса!..

Овсинлар ҳанг-манг бўлиб бир-бирларига алангладилар, тушунмай елка қисишди. Озод шар- таки эди, ҳушига келган ишни эртага қўймас эди.

- Ҳаммаларинг ҳо-озир овқат пиширасизлар. Ҳам- мамиз кириб ўтирамиз, онам билан бирга овқат- ланамиз.

Кенжа келин - Умида журъат қилиб оғиз очди.

- Овқатим кечикиб қолувди... Мошкичири, энди сузмоқчи бўлиб тургандим...

Муҳаббат ая қадимдан мошли овқатни ҳуш кўрар эди. Озодга жон кирди.

-Яхши, - деди у севиниб. - Катта лаганга сузинг. Хон- тахта қўйинглар-да, ҳамма- миз кирамиз, опам билан бирга овқатланамиз.

Ҳовлида худди тўй бош- ланадигандек югур-югур бошланди. Мошкичири су- зилди.

Озод, хизматдан эрта қайтган икки укаси, беш ов- син бирин-кетин бўлиб аянинг ҳузурига киришди. Ҳамма очилиб, кулишиб ўтирди. Ҳаммадан ҳам Му- ҳаббат аянинг чеҳраси очиқ эди! Озоднинг наза- рида онаси ҳозирнинг ўзи- да соғайиб кетгандек ту- юлди. Онаси суҳбатга қўшилиб ўтирди, ҳатто қошиқнинг учида олган мошкичирини ўзи емай, эр- катой келини -Умидахон- нинг оғзига тутди. Ўзи эса тотинмади. Тотинолмади.

Эртаси пешин чоғи Му- ҳаббат ая омонатини топ- ширди...

... Орадан йил ўтди.Озод ҳар сафар овқатланаётиб онасидан мерос қолган сўнгги ҳикматни эслайди. Укаларини, келинларини бир дастурхон теварагига тўплайди. Вафотидан бир кун бурун - онаси мошки- чиридан тотинмагач, таш- вишланган Озод аясини са- волга тутди.

- Мен овқат емаганим- дан эмас, - жавоб қилган эди ўшанда Муҳаббат ая, - ҳаммамиз жамулжам ўтир- май, бир лагандан овқат- ланмай қўйганимиздан оч қолган эдим, болам...

ШАМСИДДИН

Ажойиб эстрада хонандаси, соҳибжамол ЛАЙЛОнинг котиллари устидан суд жараёни бошланар эмиш!..

ОВОЗА

- Куз келганини энди билибмиз!

ҲА-ЗИЛ

ИПИНИ УЗМАГАН БУҚА

Бир куни Самарқанд - Тошкент йўлида...

Олис йўлга отланганда йўлдошинг бироз одамохун- роқ бўлса-да!

Автобусга шу хаёлда чиқдим-у, ҳали ўтириб, жойла- шиб улгурмасимдан биқинма-биқин ҳамроҳим пинак- ка кетса денг! А, бу, Самарқанддан Тошкентга етгунча улгурар эди, ухлашга!

Хуноб бўлиб атрофга алангладим, орқадаги ўрин- диқнинг ярми бўш. Ўрта ёш, келишган йигит ўтириб- ди. Унга ҳавасим келди. Ҳавасим келиб улгурмай унга яна худо етказди: ёнига кетворган адл қоматли жувон келиб ўтирди-ю!

Бошқаларни билмадим-у, бундай пайтда шундай ҳамроҳ йўлиқмагани менга ёмон алам қилди.

Хуллас, ёнимдаги йўлдошим хуррак отяпти, мен ҳасаддан ичим таталаб, орқа ўриндиқдаги суҳбатга "беихтиёр" қулоқ солиб боряпман.

Аввалига йигит билан жувон тезда таниша қолди: Ҳамроқул ва Гўзал!

Суҳбат ҳам қизиб кетди, баъзан шивир-шивирга ўтди, автобус юрди, елди ва ниҳоят Тошкентга етиб келди.

- Ҳамроқул ака, мени уйга кузатиб қўясиз-а?

И-я! Буёғи неча пулдан тушди? Нафасимни ютиб жавобни кутдим, мабодо Ҳамроқул кўнмаса... Айтга- нимдай бўлди.

- Қош қорайиб қолди-ю, - деб эътироз билдирса денг йигитча.

- Қош қорайса, меникида тунайсиз.

Қулоқларимга ишонмадим. Очиқчасига савдо бўли- шини сира кутмаган эдим.

- Тунаб қолсам... нархи қанча бўлади? - деб сўради йигит.

- Бўлганича-да, - деди бамайлихотир, жувон.

- Бир кечага юз, кўкидан, маъқулми?

- Маъқул бўлганда-чи?! - деб юборди жувон.

Йигит савдони пишитаверди:

- Унда, ҳисоб-китобни олдиндан битирсак.

- Янаям маъқул, - деди жувон тантиқланиб.

- Чўзинг. Юз чиқаринг. Фақат кўкини оламан.

Шошганимдан орқага ўгирилиб, бақрайиб туриб қолибман. Менга ўхшаш томошабинлар кўпайганини айтмайсизми? Жувон гезариб кетди. Худди тушунма- ётгандек йигитга аңграйди.

- Нима, мен пул бераманми?! - деб сўради, кўзла- ри олайиб.

- Албатта-да! Ахир таклиф сиздан тушди-ку, сиз тўлайсиз-да! Бундан ташқари, соғлиғингиз ҳақида маълумотномани ҳам кўришим шарт.

Йигит шундай деб, шумлик қилиб илжайди. Жувон эса базўр ҳушини йиғди.

- Шу пайтгача бирорта эркак мендан пул сўрама- ган. Ҳатто бир оғиз сўзимга учиб, ипсиз боғланган итдек ортимдан эргашиб кетаверган. Сиз эса... "Бу- нажин кўзини сузмаса, буқа ипини узмайди" деган мақол ҳар ерга тўғри келавермас экан. Сиз, билас- изми, кимсиз?.. Ипини узмаган буқасиз!..

Муртазо ТУРСУНОВ

"БИР ПЕЛЬЕТОН ҚИЛИНГ, УКА"

- Мана, шу идорада қирқ беш йил ишладим, мухбир ука, - деди у даструмоли билан бақбақалари, ялтираб турган бошидаги терни артиб. Семизлигидан овози зўрға чиқар, пишиллаб нафас оларди. - Оддий ишчи бўлиб киргандик, мастер бўлдик, начайлик участка, главний инженер бўлдик. Мана, ўн саккиз йилдан бери управлашиймиз. Умр ўтди. Кўп қийинчиликларни бош- дан кечирдик. Энди бизниям яхшилаб бир пельетон қилинг, ука. Шунча ишлаганимизни ёшлар билсин.

- Бўпти-да, - дедим мен унинг ўзини соддаликка олаётганини ҳам, мени синаётганини ҳам, менсимаёт- ганини ҳам билолмай. - Яхшилаб битта очерк қила- миз.

- Йўқ, йўқ, - қатъий эътироз билдирди у ранжиган алфозда. Суҳбатдошимга синовчан разм солдим. Унинг нигоҳларида болаларча соддалик акс этиб ту- рарди. Беихтиёр кулиб юбордим. У ҳам тилла тишла- рини кўрсатиб ишшайди ва гинахонлик оҳангида деди: - Нима, шунча ишлаб битта пельетонга арзимаймиз- ми?

- Нега арзимайсиз? - дедим унинг саволига жаво- бан. - Албатта арзийсиз!

Очерк билан фельетоннинг фарқига бормаган ки- шига бундан бошқа нима ҳам дейиш мумкин эди.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ

Бухоро вилояти

...БЎЛСИН!

...ЯТИМ - "ХОЛИС"

...нинг бир кунида тун субҳга ўтмасидан уйғо- ... Таҳорат олиб саҳарликка ўтираман. Таомланиб ... "Навайту ан асувма..."ни ўқиб рўзага ният қила- ...

... Аллоҳ учун тутган рўзам ўзимга ҳам анча фойда ...и. Тушлик пули ёнга қоляпти, чанқовбосди (ай- ...рон, "Кола" - пола) ичмайман ва табиийки, чек- ... Жамғарган пулимга ўша куни босмахона "тан- ...н яп-янги узилган... ўзим ёқтирган қайсидир ...арни сотиб оламан. Уйда хотиним қувониб ку- ...ди:

...ангизни бузмадингизми?

...ганим йўқ, мана Анжанни "Холис"и, Наманган- ...рат", "Суҳбатдош"и, кейин, "Солиқ ва божхона ...маси", "Қалб кўзи"ниям олдим.

...нгизни "Маҳалла"нгизга пулингиз етмай қол- ...

...онга битта келганмиш, унияи бир оқсоқол илиб ... деймаан хўмрайиб.

... Марказ... тайёрланган овқатни олдимга қўйиб, ...йтларида ...ади-да, "Аллоҳумма лака сумту.."ни ...халқ маданиятларни қўлтиққа уриб ичкарига йўл ...чўзди. Ми"шув" этади. Ниятим - "Холис"ни ва- ...моқда. Эътидан кузатиб қоларканман, минғир- ...из учун ў...

...к, шўро ҳолаа тилайман, жоним!..

...арчалаш... ...ош бўлсин, хўжайин! - деб овқатимга ...ний бирл... ...

...ий этиш ... ...анда "Аёллар йили" шунақ... ...пти.

... яратиш йўл... ...зада...

ДАВЛАТ ТИЛИГА ЛОҚАЙДЛАР "ҲУРМАТ" ТАХТАСИ

(Тилга эътибор, элга эътибор)

Шаҳримизнинг Амир Темур хиёбонидан шимолий вок- залгача борадиган бўлсангиз аввало, хиёбон атрофи ҳамон СССР герби туширилган панжаралар билан ўралганлигини кўришингиз мумкин, сўнг шуларга кўзингиз тушади:

Троллейбус	
10	20
Амур Темур х-ни	

(троллейбус бекатидаги ёзув)

XON	YORUGLIK шубҳасиз бизникидир	XON

(кўчанинг 47-уйида жойлашган дўкон кираверишидаги ёзув)

Nestle
"Соғлом Таом, Соғлом Ҳаёт"
(санъат музейи чорраҳасидаги реклама тахтаси)

"Моварoуннарх кўчаси 8-уй"
"Мовараyннарх кўчаси 6-уй"
(кўча номининг қайси бири тўғрилигини топиш шунга масъул мутасадди ташкилотларга ҳавола)

Sartaroshxona
chotinlar erkaklar
masteri manicur,
pedikur
"Ludmila"
(шу кўчанинг 37-уйи олдидаги ёзув)

Юқоридаги хатоларни кўрдиму, бошқа кўчаларни айла- нишга юрагим бетламади.

ҲИОБҲА...ХИ